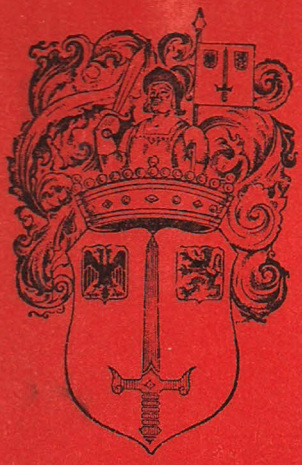

het land van aalst

tijdschrift van de
geschied- en
heemkundige vereniging
het land van aalst

Jaargang XXVII - 1975 - nummer 3

Drie Aalsterse tijdschriften

Bovendien werden Waalse postulanten stelselmatig aanvaard en de Vlaamse geweigerd, zodat in 1670-1680 op de 25 stemgerechtigde kloosterlingen, er 18 Walen waren.

In 1703 werd, met de hulp van Waalse stemmen, een Vlaming tot abt verkozen, wat als gevolg had dat de goederen degelijker werden beheerd. Dit is dan zo gebleven tot de gemeenschap ontbonden werd in 1796. In totaal hebben 50 abten het klooster van Geraardsbergen bestuurd.

De abdij legde er zich ook op toe onderwijs te verschaffen. Het Kollege was een bron van welvaart en bereikte een hoge bloei. In den beginne werden vreemde leraars aangeworven; nadien waren het uitsluitend paters die van alle bezigheden in het klooster ontslagen werden. Het verdween, samen met de abdij, in 1796.

II. NIEUW LEVEN VOOR HET ARRONDISSEMENT AALST

Maandschrift als «Nieuw Leven» te Aalst gesticht in oktober 1908. Vanaf december 1908 (nr. 3) «Nieuw Leven voor het Arrondissement Aalst», waarschijnlijk om verwarring te voorkomen met het Gentse half-maandelijks tijdschrift «Nieuw Leven», een blad voor Kunst en Leven, uitgegeven door Adolf Herkenrath (1) en dat verscheen van 1907 tot 1910.

tend was, ging eenige weken later naar de drukkerij reclameeren dat D'Hoir Prosper, muziekleraar; D'Hondt Valery, leraar; De Loose Felix, bestuurder dre Hopwaag; Fleerackers S.J. letterkundige, Turnwijsbegeerte, Gent; Steppe K., Geraardsbergen; Verhegge Alf., hoofd-Baron de Bethune, Pater Fleerackers, kanunnik Saeys, E.H. Vlerick,

---

(1) Adolf Herkenrath werd geboren te Aalst de 2e juni 1879 en overleed te Gent de 4e juli 1958. Na studies aan het Ateneum van die stad en vervolgens aan de Universiteit waar hij zich bekwaamde in de Germaanse filologie, opende hij een boekhandel. Hij schreef toneel en plastisch-rustige verzen en in gans zijn werk weerspiegelt zich zijn hartelijk karakter.

Van hem zijn : Memling, Spel van droom en wezen (1945); De Pestilentie van Katwijk, Fantastisch spel in 3 bedrijven (1947); Heer Halewijn, Dramatisch spel in 5 bedrijven en proloog (1947). Bovendien de dichtbundels : Stille Festijnen (1909); Drie Cantieken; Van Licht en Schaduw (1932); Avondvlam (1940); Maandkalender (1946). Hij gaf ook een bloemlezing uit van literair-historische betekenis : Vlaamsche Oogst, Proza en Poëzie van Zuid-Nederlandsche Schrijvers.

In 1956 verscheen : Een Keur Gedichten, uit het werk van Herkenrath bijeengebracht door M. Rutten.

Herkenrath was medewerker aan Dietsche Warande en Belfort en De Vlaamsche Gids. Hij bezorgde ook een Nederlands-Frans en Frans-Nederlands woordenboek.

Er verschenen drie jaargangen : de eerste van oktober 1908 tot september 1909 (10 nummers - 212 blz.); de tweede van oktober 1909 tot september 1910 (10 nummers - 206 blz.); de derde van oktober 1910 tot mei 1911 (7 nummers - 144 blz.).

«Nieuw Leven» noemde zich een blad voor Folklore, Plaatselijke Geschiedenis, Letterkunde en Kunstkritiek; een kultureel tijdschrift dat als doel had, een welgemeende poging tot het verhogen van het kunstpeil van ons volk, met als kenspreuk : Met wysheit kiesen - Geen moed verliesen - Maer staegh volherden - Soo sal 't eens werden.

De omslag draagt een tekening van A. Ysabie, bestuurder der Akademie voor Schone Kunsten. Ze stelt een oude man voor op weg naar een in de verte gelegen stad, waarboven de zon oprijst. De weg is omkranst met bloemen. Vanaf nummer 3 komt een gelijkaardige tekening voor op de eerste bladzijde, maar de oude man is vervangen door een nog jonge vrouw.

De beheerraad was samengesteld uit : E.H. Fl. De Pratere, Baron Lodewijk de Bethune, Felix De Loose (Aalst 16 januari 1870 - 14 februari 1938), Prosper D'Hoir (Aalst 21 november 1877 - 8 april 1938), Valerius D'Hondt en Petrus Van Nuffel.

Voor de tweede jaargang komen er nog bij : Jules Pieraert en Vincent Van Bossuyt, beiden uit Geraardshergen. Voor de derde jaargang is er geen enkele aanduiding.

Beheer en Redaktie :

1e jaargang : Valerius D'Hondt.

2e jaargang : E.H. De Pratere, Baron de Bethune, Valerius D'Hondt voor Aalst, Vincent Van Bossuyt voor Geraardsbergen.

3e jaargang : E.H. De Pratere, Baron de Bethune, Valerius, D'Hondt, Michel Leo Gheeraerdts voor Aalst, Vincent Van Bossuyt voor Geraardsbergen.

Lodewijk de Bethune, Valerius D'Hondt, Leo Gheeraerdts, Oscar Reyntens, Julien Roegiers, Guillaume Van Muylen, die wij alle in «Nieuw Leven» zullen ontmoeten, waren bestuursleden van de Oudheidkundige Kring, of waren het geweest; Reyntens en Roegiers hadden er belangrijke verhandelingen in gepubliceerd. Behalve Baron de Bethune, zou de ganse redaktie een of meer bijdragen verzorgen; Valerius D'Hondt zou echter de overwegende rol spelen.

Opmerkelijk is, dat ook hier even gerept wordt over het oprichten van een folklore-muzeum (oktober 1910). De resultaten moeten echter eerder schaars gebleven zijn; op folkloristisch gebied heeft het stedelijk muzeum niet veel te bieden.

In nummer 6 van maart 1911 wordt aangekondigd dat «De Wijngaard» uit Leuven is samengesmolten met «Nieuw Leven». «De Wijngaard» een maandschrift voor Toneel, Kunst en Letterkunde verscheen inderdaad in 1911, maar er kwamen slechts twee nummers (32 blz.), zonder verdere aanduiding. Geen enkele der medewerkers aan «Nieuw Leven» maakt echter deel uit van de redaktie.

Wel ontmoeten wij er Herman Broeckaert en van Fons Van de Maele wordt een gedicht gepubliceerd : «Ik zinge...».

De reden waarom «Nieuw Leven» zo bruusk ophield te verschijnen, is niet meer te verklaren; mogelijk had D'Hondt het al te zeer als zijn persoonlijk tijdschrift beschouwd, zodat de andere medewerkers niet genoeg aan bod kwamen. Hierbij kan gewezen worden op het feit dat de belangrijke bijdragen van D'Hondt steeds werden uitgegeven als verzorgde brochures, terwijl bv. het werk van Gheeraerdts verdeeld werd over twee jaargangen, gespreid over 7 nummers.

In zijn werkje «Kermiskost» (juli 1927 - blz. 36) vertelt Petrus Van Nuffel : Einde augustus 1911 verscheen het laatste nummer van het maandschrift «Nieuw Leven». — Een abonnent, die daarvan onwetend was, ging eenige weken later naar de drukkerij reclameren dat hij zijn aflevering der maand september niet ontvangen had.

— Waarbij komt dat ? vroeg hij.

— Nieuw Leven is dood, antwoordde de uitgever.

Dr. Isidoor Bauwens (Aalst 9 maart 1855 - 10 september 1918) was het Vlaams geweten van Aalst. Hij was katoliek raadslid en schepen, ere-voorzitter of voorzitter van de meeste Vlaamsgezinde verenigingen van de stad. Door zijn boeken en toneelstukken was hij het ganse land door bekend; door zijn wetenschappelijke arbeid genoot hij internationale faam. Dat hij «Nieuw Leven» inleidde met een oproep tot zijn «Vlaamsche Vrienden» was een geloofsbelijdenis. Het tijdschrift zou katoliek en Vlaams zijn. De lijst der medewerkers bevestigt dit.

Op blz. 52 van nummer 3 — eerste jaargang — wordt hij als volgt afgedrukt : Dr. Bauwens Isidoor, letterkundige, Aalst; Crick Leo; Baron Lodewijk de Bethune, advokaat; Del'arbre, advokaat, gemeente-archivaris van Geraardsbergen; E.H. Basiel De Craene, Aalst; De Paepe Alfred; E.H. De Pratere, bestuurder der Godshuizen; D'Hoir Prosper, muziekleraar; D'Hondt Valery, leraar; De Loose Felix, bestuurder der Hopwaag; Fleerackers S.J. letterkundige, Turnhout; Goethals J., stadsbouwkundige, Aalst; Goethals Em., bouwkundig ingenieur; Reyntens Oscar, advokaat, Gemeentesekretaris; Saeys, kanunnik, Gent; Scheerlinck Edmond, doctor in de rechten, griffier van de Koophandelsrechtbank, Aalst; Soens Ernest, doctor in de wijsbegeerte, Gent; Steppe K., Geraardbergen; Verhegge Alf., hoofdonderwijzer, Erembodegem; E.H. Vlerick, schoolopziener, ondervoorzitter Davidsfonds; Van de Maele, Erembodegem; Van Bossuyt V., gewezen hoofdopsteller van «De Klauwaart», Geraardsbergen; E.H. P. Van den Bossche, leraar, Aalst; Van Mierlo S.J., letterkundige; Van Nuffel Petrus; Van Schuylenbergh Petrus; Van Wilder Hugo, hoofdonderwijzer, Denderwindeke; Ysabie, medebestuurder der Akademie voor Schone Kunsten, Aalst.

In nr. 6 - blz. 108 - van dezelfde jaargang verschijnt de lijst opnieuw, vermeerderd met : Claereboudt Dés., Geraardsbergen; Hendrickx Nat., leraar, Aalst; Pieraert Jules, Geraardsbergen; De Meester R.; Brussel; terwijl daarentegen : De Paepe Alfred en Steppe K., Geraardsbergen, wegvallen.

Het is duidelijk dat verscheidene namen slechts uit prestige-overwegingen werden vernoemd. Wij denken hierbij aan Isidoor Bauwens, Baron de Bethune, Pater Fleerackers, kanunnik Saeys, E.H. Vlerick, Pater Van Mierlo, Julius Goethals. Toch zou de overgrote helft der medewerkers een of meer bijdragen verzorgen; een prestatie, gezien de relatief korte periode die het maandblad bleef bestaan.

De invloed van «Nieuw Leven» reikte niet verder dan de stad Aalst en onmiddellijke omgeving. Toch is er verdienstelijk werk geleverd, en vooral D'Hondt heeft door zijn biografieën de aandacht gevestigd op personen die niet zonder betekenis zijn voor ons ganse Volk.

De bijdragen waren trouwens van zeer uiteenlopende aard. Het proza kunnen wij minder geslaagd noemen. Voor de poëzie trad voornamelijk Lambrecht Lambrechts op de voorgrond, hoewel ook wel enkele nieuwelingen op het toneel verschenen. Belangrijker waren daarentegen de geschiedkundige, folkloristische en biografische bijdragen. Ook de kritische bijdragen getuigden van een opbouwende geest. Daarentegen kwamen slechts enkele boekbesprekingen, hoofdzakelijk gewijd aan medewerkers van het tijdschrift.

Er mag wel even aandacht gevraagd worden voor de medewerkers uit Geraardsbergen. Hun aanwezigheid was waarschijnlijk bedoeld om het tijdschrift ook ingang te doen vinden in het zuiden van het Arrondissement.

Van Bossuyt Vincent werd geboren te Geraardsbergen op 19 oktober 1884 en overleed er 12 april 1969. Hij was hoofdredakteur van het blad «De Klauwaart» tot 1907 en was tevens reporter van «De Beiaard» en «La Libre Belgique». Van hem verschenen : «Geeraardsbergen, toeristisch Centrum»; «Geschiedenis van Hurneghem»; «Manneke Pis»; «Het Feest van Krakelingen en Tonneken-Brand»; «Nijverheden te Geraardsbergen door de eeuwen heen»; «Gidsboekje van de stad Geraardsbergen». Hij verzorgde tevens een tiental bijdragen in het «Land van Aalst» (jaargangen XI (1959) tot XXI (1969).

Claereboudt Desiré werd geboren te Geraardsbergen op 8 juni 1884, doch vertrok op 29 mei 1926 naar Brussel. Er zijn geen nadere gegevens over hem bekend. Jules Pieraert, schepen te Geraardsbergen, werd er geboren op 6 oktober 1874 en overleed er op 21 mei 1950. Hij was hoofdredakteur van «De Vaandrig» waarvan hij de stichter, en tot aan zijn overlijden, de drukker-uitgever was. Het uitgeven van dit weekblad wordt nu voortgezet door zijn zoon.

Steppe Karel werd geboren te Geraardsbergen 25 oktober 1884 en overleed er 7 oktober 1943. Hij studeerde aan de Universiteit van Leuven en vestigde zich als apoteker in zijn geboortestad. Hij was er tevens eigenaar van een stekjesfabriek. Er verschenen van zijne hand geen bijdragen in «Nieuw Leven»; hij bleef trouwens slechts een paar maanden medewerker aan het tijdschrift. De L'Arbre Albert was advokaat en gemeentearchivaris. Hij werd geboren te Geraardsbergen 18 juni 1876 en overleed er als ere-vrederechter op 9 oktober 1953. Van hem verschenen : «Het Sackdragerschap te Geeraardsbergen» en «Crayon généalogique de la famille».

Drukkerij Van Schuylenbergh

Petrus Van Schuylenbergh de stichter, werd geboren te Aalst op 3 maart 1872 en overleed er op 13 februari 1963.

Hij was eerst leerling-drukker bij Pieter Daens (Aalst 10 juni 1842-27 maart 1918) en werd sekretaris van de Kristen-Demokratische partij. Hij vestigde zich aanvankelijk te Ninove, doch kwam in 1901 naar Aalst terug. Eerst woonde hij in de Zonnestraat waar hij, samen met zijn broeder, na veel moeilijkheden een drukkerij oprichtte; nadien verhuisde hij naar het Keizerlijk plein (Volksdrukkerij Dirk Martens).

In 1905 verliet hij de partij van Daens en werd een van de stichters van de Kristelijke Arbeidsbeweging in het arrondissement Aalst. Hij was ook een van de stichters van de muziekmaatschappij «Kunst en Vermaak». In 1919 werd hij volksvertegenwoordiger en hij bleef dit tot 1946. Tevens was hij voorzitter van het Kristen Vakverbond. Hij beoefende niet zonder talent de schilderkunst en was zelfs een tijd voorzitter van de Akademie voor Schone Kunsten te Aalst. Bovendien was hij lid van de C.O.O. en Rijksafgevaardigde bij de Hogere Technische Scholen te Aalst.

Hij schreef enkele toneelstukjes die thans verouderd zijn : Verdruk den mind'ren niet, drama in 3 bedrijven (z.d.) — Burgemeester en Bedelaar, toneelspel in 1 bedrijf (2 uitgaven z.d.) — Madame's Kanarievogel, lustig bedrijf (1905 — Een Beer op reis, kluchtspel in 3 bedrijven (z.d.) — Meleke, drama in 3 bedrijven (z.d.) — Een Transvaalsche Held, alleenspraak (1903).

Hij was hoofdopsteller en drukker-uitgever van het weekblad «Klokke Roeland» (en schreef er ook onder de schuilnaam P. Druk), dat verscheen van 1891 tot 1914, aanvankelijk te Ninove, doch vanaf 1901 te Aalst. Het was een Daensistisch opinieblad. Vanaf 1905 bleef het wel trouw aan zijn demokratische principes, doch streed voortaan binnen het kader van de Grondwettelijke Bewarende Vereniging van het Arrondissement Aalst; vanaf 1913 was er bovendien om de 14 dagen een bijvoegsel «De Zondagklok».

In 1898-1899 had hij te Ninove «De Klok» uitgegeven, een blad dat korte tijd «Klokke Roeland» verving.

In 1907 tot ± 1911 was hij drukker-uitgever van het weekblad «De Vrije Werker», een demokratisch opinieblad onder redaktie van de werkman-dichter Fonske Van de Maele (Erembodegem 22 januari 1874 - 30 september 1938) en van hemzelf.

Van 1908 tot 1912 drukte hij «De Dageraad», een katoliek vlaamsgezind weekblad dat als doel had de verzedelijking en de opvoeding van het gewone volk. In 1909—1911 was hij drukker-uitgever van «Overzicht der Katholieke Nederlandsche Pers», een veertiendaags tijdschrift dat uittreksels bracht uit verschillende dagbladen en tijdschriften uit België en Nederland, met het doel een persoverzicht te geven, een bloemlezing en een les in de moedertaal.

In 1912 ten slotte drukte hij het «Parochieblad van Sint Martinus», een godsdienstig maandblad.

Van 1908 tot 1911 verscheen bij hem «Nieuw Leven». In jaargang I, blz. 28 komt er een gedicht voor «Triestig», door hem geschreven. Hij was drukker-uitgever van o.m. de volgende boeken :

X. (P. Van Schuylenbergh ?) : — Sociale Levensschets van Leo XIII. — 1908.

Fons Van de Maele : — Verzekens voor ons Volk — z.d.
Verzekens voor Huis, Hart en Werk. — 1910.

Dr. Emiel Rubbens : Ongevallen- en Ziekenverpleging. — 1915.

Val. D'Hondt : Geschiedenis van het Tooneel te Aalst. — 1908.

A. De Backer : Het Landelijk Wetboek — z.d.
Het klein Familie-wetboek — z.d.

Hendrik Heyman : Betrekkingen tusschen de Christene Sociale en Katholieke Werken en Vakvereenigingen. — z.d.

Aug. Meert (Aalst 1887 - 29 juni 1916). Eerstelingen (gedichten). — z.d.

Jef Gasselman (Basiel De Craene) : Aanspraken — z.d.
Dauwdroppels — 1911.
Liever soldaat dan Schismatiek — 1912.

X. : Katholieke Werkmanskring, Aalst. — 1911.

X. : Sint Martensgilde, Aalst. — 1912.

Jef Crick : Losse Gedachten over Albrecht Rodenbach. — z.d.
Verzekens. — z.d.

Al is deze lijst te beknopt om volledig te zijn, ze wijst ontegensprekelijk op de sociale gerichtheid van de drukker. Rerum Novarum en de Kristene Demokratie liggen hem nauw aan het hart, met alles wat daarmee verband houdt. Hij beminde zijn mensen zoals hij door hen werd hooggeschat en leerde hen gedichtjes lezen; niet zonder sukses trouwens. Hij was Aalstenaar voor alles en bracht zijn stadsgenoten de «Geschiedenis van het Tooneel». Het werd een ramp, want hij bleef praktisch met de gehele oplage zitten. (Op 11 maart 1909 vroeg hij aan de Oudheidkundige Kring een aantal werken van D'Hondt te kopen, zonder resultaat). Het drukken was voor hem geen winstoogmerk; het was een apostolaat.

In de dertiger jaren werd de drukkerij overgebracht naar de Korte Zoutstraat en later naar de Kan. Colinetstraat. In 1955 nam de zoon Jozef Van Schuylenbergh (Aalst 19 maart 1917 — 29 januari 1969) het bedrijf over dat op hyper-moderne leest werd geschoeid, dank zij zijn onuitputtelijke fantasie in kleuren. Sinds zijn overlijden wordt het voortgezet door Mevrouw Van Schuylenbergh-Wynant. De reeks «Documenten van onze Tijd» die in 1970 van de pers kwam, is een voorbeeld van volmaaktheid; vooral de kleurplaten zijn geslaagd en bewijzen dat wij niet meer buiten onze stad dienen te zoeken om eerste rangswerk te krijgen.

Valerius D'Hondt

Werd geboren te Aalst op 13 oktober 1887 en overleed te Schaarbeek op 15 september 1943. Hij genoot een verzorgde opvoeding en studeerde aan de Regentenschool te Lier, waar hij Lambrecht Lambrechts leerde kennen.

Hij was achtereenvolgens leraar aan de Rijksmiddelbare School te Schaarbeek en te Aalst en aan de Vlaamse Legerpupillenschool te Aalst, waar hij van 1907 tot 1929 algemene vakken aanleerde.

Hij werd direkteur aan de Rijksmiddelbare School te Ieper (1929) en te Mechelen en was sedert 1932 taalinspekteur te Brussel. Hij had een werkzaam aandeel in het Vlaams toneelleven; in 1928 was hij sekretaris van het eerste Oostvlaams toneeltornooi te Gen.

Begin 1907 werd hij lid van de Catharinisten waar hij een zeer vooraanstaande rol speelde. In 1908 was hij verslaggever van de keurraad die was ingesteld ter gelegenheid van de toneelwedstrijd ingericht door de Kamer. In de twintiger jaren was hij er sekretaris en was hij, bij de aanvang praktisch alleen, de opsteller van het maandblad «Amor Vincit», dat van 1924 tot 1928 werd uitgegeven.

Begin 1909 zien wij hem verschijnen als bestuurslid van de Oudheidkundige kring; hij blijft echter niet lang deelnemen aan de vergaderingen. In de twintiger jaren was hij tevens korrespondent van «Het Laatste Nieuws», waarin hij, benevens de regelmatige toneelrubriek, talrijke kleine bijdragen liet verschijnen over de geschiedenis onzer stad.

Valerius D'Hondt was een bekwaam, gezaghebbend en streng leraar. Hij had de stof die hij moest aanleren volledig onder de knie en beheerste ze volkomen. Wie van hem onderricht kreeg moèst leren.

De meeste zijner werken zijn jeugdwerken. Hij was 21 jaar toen hij de Geschiedenis der Catharinisten in het licht gaf, en dat kan hem als verontschuldiging gelden. Onmiddellijk volgden daarna de werkjes die van hem in «Nieuw Leven» verschenen. Hij velt zelden een eigen oordeel, daarvoor is hij te jong bekent hij zelf, en hij vergenoegt zich derhalve meermaals met het weergeven van het oordeel van anderen en het aanhalen van persknipsels.

Na de oorlog, in 1921, verscheen zijn boek gewijd aan Nestor De Tière.re. Hier wordt een meer persoonlijk standpunt ingenomen. Het mag zijn belangrijkste werk genoemd worden.

1. Critisch Verslag van den Tooneelwedstrijd 1907-1908, uitgeschreven door de Koninklijke Rederijkerskamer «De Catharinisten».

Drukkerij De Seyn, Aalst — 89 blz. — 1908.

Verslag van de wedstrijd uitgeschreven ter gelegenheid van het 800-jarig bestaan van de Kamer.

Er mochten acht maatschappijen aan de prijskamp deelnemen, en deze waren : De Eendracht van Sint Jans Molenbeek; De Kunstminnaars eveneens van St.-Jans Molenbeek; de Ordewacht van Borgerhout; De Ongeleerden van Lier; de Willem Ogiers' Kring van Ant-

werpen; Taal en Vrijheid van Mechelen; De Meibloem van Brussel en De Wijngaard eveneens van Brussel.

Er diende een drama en een blijspel opgevoerd. De eerste prijs voor het drama viel te beurt aan de Ordewacht van Borgerhout met «De Weldoeners der Menschheid», terwijl de Ongeleerden van Lier bekroond werden voor het blijspel «Een Man die de Broek draagt».

De keurraad werd voorgezeten door Dr. Isidoor Bauwens; verdere leden waren : Julius Goethals, bestuurder der Akademie voor Schone Kunsten; Leo Sadones, lid van de Stedelijke Toezichtskommissie van de Nederlandse Schouwburg te Gent; Edmond Scheerlinckx, muziekkundige; Cornelis Van Branteghem, toneelkundige; Edward Van Hauwe, toneelmeester van de Catharinisten en D'Hondt Valery, verslaggever. De twintigjarige jongeman noemde zichzelf : toneelkriticus.

2. Geschiedenis van het Tooneel te Aalst sedert de XVe eeuw en bezonderlijk van de Koninklijke Rederijkkamer «De Catharinisten». Drukkerij Van Schuylenbergh, Aalst. — 1908 — 208 blz. — 4 platen buiten tekst.

Het idee een letterkundige prijskamp uit te schrijven kwam van Baron Lodewijk de Bethune; hij schonk hiervoor een bedrag van 200 frank. Van de verschillende letterkundigen die gevraagd werden aan de prijskamp deel te nemen, gaf slechts één antwoord, te weten Theofiel Coopman (Gent 24 november 1852 — Schaarbeek 4 juni 1915) die betreurde zijn medewerking niet te kunnen verlenen, gezien de te beperkte tijdruimte die werd gelaten om het werk tot een goed einde te brengen.

Bleef dus nog alleen D'Hondt. Volgens mededelingen van Isidoor Hallaert — die een der herstichters was van de Kamer in 1891 — beschikte hij over een aantal nota's van Hallaert zelf en over de zeer uitgebreide dokumentatie van Petrus Van Nuffel. Het spreekt vanzelf dat D'Hondt persoonlijk ook wel opzoekingen zal hebben verricht, doch deze kunnen niet uitgebreid geweest zijn, aangezien de prijskamp in 1907 werd uitgeschreven en het werk, na beoordeling door de jury, reeds het daaropvolgend jaar in druk verscheen; dit legt misschien ook uit waarom de taal zo onverzorgd is.

Het geheel geeft derhalve een verwarrende indruk en is onduidelijk. D'Hondt hervalt in herhalingen en deelt zijn boek in een te groot aantal hoofdstukken in, die we best kunnen vergelijken als zoveel verschillende artikels die kunnen passen in een tijdschrift.

Om te voldoen aan de voorwaarden van de prijskamp, wijdt hij het eerste hoofdstuk aan de vraag hoe oud de Kamer wel is. Heden ten dage noemt men het jaar 1421 in hetwelk de Catharinisten voor de eerste maal terug te vinden zijn in de archieven der stad.

Dat de Catharinisten het jaartal 1107 als stichtingsjaar voorop stellen, berust op een romantische vergissing. Wanneer in 1807-1810 door de Kamer een tweetalige prijsvraag werd uitgeschreven met als onderwerp «De Belgen» of «Les Belges» werd er nergens vermeld dat het hier ging om een 700-jarig jubelfeest. Slechts terloops ontdek-

te de prijswinnaar Petrus Jacobus de Borchgrave (Wakken 7 april 1758 — 13 oktober 1819) in aMor VlnClt het jaartal 1107. Deze aantekening heeft stellig de aandacht der Aalstenaars opgewekt en reeds in 1832 kon J.J. De Smet, oud regent aan het Kollege te Aalst, in zijn «Histoire de la Belgique» schrijven aangaande de ouderdom der Rederijkerskamers : celle de sainte Cathérine d'Alost fait remonter son origine à 1107, d'après le chronogramme de sa devise. (tome premier, blz. 251).

Toch bevat het werk van D'Hondt hoogst merkwaardige gegevens en is het heel wat meer dan een aanvulling van wat De Potter en Broeckaert reeds voordien lieten verschijnen. Het is echter verouderd en vraagt goede wil om het volledig door te nemen.

Heel wat beknopter, en bijgevolg degelijker, lijkt ons het werkje over de Catharinisten, dat een paar jaren geleden verscheen van de hand van Fritz Courteaux (Aalst 2 januari 1998).

3. Valerius De Saedeleer, zijn leven en zijn Kunst.

Drukkerij P. Van Schuylenbergh, Aalst — 1909 — 32 blz. — met portret van de schilder en 2 platen buiten tekst.

De Saedeleer werd te Aalst geboren de 4 augustus 1867. Hij groeide op in een voorvaderlijk geloof en in een burgerlijke opvoeding die eerbied oplegde voor de oude gebruiken en gewoonten. Hij studeerde aan de Staatsmiddelbare School voor jongens, doch was geen schitterend leerling en de bestuurder raadde dan ook de ouders aan, hun zoon een stiel te laten leren.

Vader De Saedeleer oordeelde er anders over en vond voor zijn zoon een betrekking als bediende te Gent, wat slechts korte tijd duurde. Hij kreeg dan de toelaging om de lessen van dekoratieschildering te volgen aan de Nijverheidsschool van Gent, doch weldra ging hij over naar de Akademie voor Schone Kunsten van die stad (ook te Aalst had hij lessen gevolgd), om ten slotte te Brussel te belanden, bij Frans Courtens, die op hem een overwegende indruk en een heilzame invloed zou uitoefenen.

Hij voelde zich aangetrokken tot het platteland, kwam onder de bekoring van het Hollandse landschap en vestigde zich vervolgens te Dendermonde, Hamme en Bornem. Na zijn huwelijk verplaatste hij zijn werkkring naar Wenduine en zwerfde verder naar Sint Denijs Westrem, Afsnee en Sint Martens-Latem, waar hij later met een gans andere opvatting van de kunst zou terugkeren.

Van Latem vertrok hij naar Gent, waar hij zich bij de jonge socialistische beweging aansloot en er van schilderen weinig in huis kwam; ten slotte sloeg hij over naar de volstrekte anarchie. Doch ook hier vond hij geen bevrediging en hij vertrok naar Lissewege waar hij drie jaar werkte, wel met gemak en een zeker talent van kleuren mengelen, maar niet met het gevoel en de persoonlijkheid die hij later in zijn werken zou brengen; hij vond er echter rust.

Een tweede maal vertrok hij naar Sint Martens Latem en bracht er negen jaren door in gezelschap van vrienden-kunstenaars : drukker De Praetere, de gebroeders Gustaaf en Karel Van de Woestijne, Alfons Dessenis, Frans De Cock, Albien Van den Abeele, Maurits Nijkerke, Frits Van den Berghe en Robert Aerens. Hier vond hij het oude geloof weer en met kracht en wil streefde hij meer en meer naar eigen schoon en eigen gevoel. Het schilderen werd hem een natuurlijke funktie, die hij volbracht zonder inspanning.

Hij was op het keerpunt van zijn loopbaan; schildert de Leie en als verpozing, bij regenachtig weer, merkwaardige binnenzichtjes.

In 1903 nam hij deel aan de tentoonstelling van Parijs, doch bleef onopgemerkt. In 1904 daarentegen oogstte hij te Antwerpen uitzonderlijke lof en evenzo te Luik in 1905, te Gent en te Parijs.

Uitgenodigd om deel te nemen aan tentoonstellingen, zowel in binnenland als in buitenland, zond hij zijn werken naar München, Berlijn en Wenen, naar Londen en Parijs. Meer en meer werd hij aldus door het buitenland aangetrokken, terwijl hij verder bleef ten toonstellen in het land, in de Driejaarlijkse Salons, de Koninklijke Maatschappij voor Schone Kunsten, de Kunstkring van Gent.

Middelerwijl verliepen de jaren en het kunstmidden veranderde zachtjes aan te Latem. Na een tijd zoekend te hebben rondgedwaald, vestigde De Saedeleer zich te Tiegem; hij hernam er vlug zijn vroegere werkkracht en zijn nieuwe werken waren ontegensprekelijk de beste.

Het werkje eindigt met de beschrijvende katalogus van de 50 werken die De Saedeleer schilderde van 1904, het jaar waarin de artistieke persoonlijkheid van de schilder een aanvang nam, tot einde 1908.

De Saedeleer week tijdens de eerste wereldoorlog uit naar Engeland. Hij vestigde zich achteraf te Etikhove en te Leupegem, waar hij overleed op 26 september 1941. Hij is een onzer grote schilders en een roem voor onze stad. Reeds tijdens zijn leven kwam er te Aalst een Valerius De Saedeleerstraat en de VVAK plaatste een bronzen gedenkplaat rechtover de plaats waar eens zijn geboortehuis stond. Hij was lid van de Koninklijke Akademie van België en ereburger van Aalst.

Onder de uitgebreide literatuur die over hem verscheen, kunnen wij vermelden : George P.M. Roose en Jan De Schuyter : «Een Primitief op onze dagen : Schilder Valerius De Saedeleer», in «De Natuurvriend», 4e Jaargang 1911-1912; André De Ridder : Valerius De Saedeleer en Zuid-Vlaanderen. «Die Poorte» OudeGod — 1937.

H. Van de Velde : Gesprekken met Valerius De Saedeleer. «Wiek Op», Brugge. — 1943.

J. Walravens : Valerius De Saedeleer. «Monographieën over Belgische Kunst. «De Sikkel», Antwerpen. — 1949.

Jean Milo : Valerius De Saedeleer. «Les Cahiers de Belgique». — 1934.

4. Dr. Isidoor Bauwens.

32 blz. Drukkerij Van Schuylenbergh — januari 1910.

Isidoor Bauwens werd geboren te Aalst op 9 maart 1855. Hij genoot zijn eerste opvoeding bij de Broeders der Kristelijke Scholen op het Keizerlijk plein en ging daarna naar het Kollege der Pontstraat. Hij was een schitterend student en legde zich in het biezonder toe op het Nederlands, wat een grote uitzondering was in die dagen. Hij legde het graduaatseksamen af in die taal met de allergrootste onderscheiding.

Van het Kollege trok hij naar Leuven en werd er lid van het studentengenootschap «Met Tijd en Vlijt»; hij werd er ondervoorzitter, de enige student die ooit die waardigheid bekleedde, die voordien en ook na hem, steeds werd toegekend aan een hoogleraar. Gedurende deze periode was hij in nauwe betrekkingen met Alberdingh Thym, Pol De Mont, Albrecht Rodenbach en vele anderen; In 1879 was hij een der stichters van de studentenafdeling van het Davidsfonds te Leuven.

Hij beëindigde zijn studies in 1880 en promoveerde met de allergrootste onderscheiding tot doctor in de genees-, heel-, en vroedkunde.

Het gaf te Aalst aanleiding tot feestelijkheden en burgemeester Van Wambeke (Aalst 27 augustus 1813-3 december 1896) zette hem met een Franse hulde-redevoering in de bloemen, redevoering die door Bauwens in het Nederlands werd beantwoord.

Hij vestigde zich in zijn geboortestad, waar hij weldra een vooraanstaande personaliteit werd en stond spoedig aan het hoofd van alles wat Vlaamsgezind was te Aalst : Het Land van Riem, De Vlaamse Taalgilde, Het Algemeen Nederlands Verbond.

De geneeskunde scheen voor hem geen geheimen te hebben. Hij werd al dadelijk medewerker aan verschillende wetenschappelijke tijdschriften en reeds in 1884 gaf hij een werk uit : De l'iode et de l'ergotine d'Yvon dans le goître. Met zijn twee lijvige boekdelen «Geschiedenis en Beschrijving der Lijkbehandeling en rouwplechtigheden bij de meeste volken» (1888) en «De Lijkbehandeling bij de christen volken» (1892), bleef Bauwens verder op wetenschappelijk terrein. Hij verwierf de grootste lof en het eerste deel werd reeds in 1891 in het Frans vertaald. De «Société française d'hygiène» kende hem de titel toe van «Membre associé», een eer die weinigen te beurt viel. In 1894 verscheen een derde deel : «Het dichterlijke en het wezenlijke van de Lijkbegraving en de Lijkverbranding».

Een ander omvangrijk werk is «Het Alcoholismus» (1900). Hieruit straalt, zoals trouwens uit al zijn wetenschappelijke werken, een verbazende belezenheid en vakkennis.

Op het Geneeskundig kongres van Kortrijk (1902) deed hij een hoogst belangrijke mededeling over de «Traanfistel»; op het VIIe Vlaams Kongres van Natuur- en Geneeskunde te Gent (1903) had hij het over «Een geringe bijdrage tot de kennis van ongevalneuro-

se na spoorwegongelukken. Iets over de veinzerij dezer kwaal» en in 1905 op het Kongres te Aalst, werd het «Drinkwatervraagstuk» breedvoerig onderzocht.

Tenslotte op het XIe kongres te Mechelen (1907) stelde hij het opstellen voor van een «Geneeskundig Woordenboek». Het werd een reuzentaak, maar reeds in 1909 kon hij op het Geneeskundig Kongres te Brussel een eerste aflevering voorleggen en verwekte hij bij de deskundigen verbazing en bewondering. Dr. Bauwens schatte het werk op 3 à 4 jaar te kunnen voltooien, doch er verschenen in totaal slechts 18 afleveringen. De Staat behandelde hem stiefmoederlijk en steunde zij grootse onderneming met een schamele toelage van 5000 frank.

In 1912 publiceerde hij nog : «Conscience en de Geneeskunde - Ziektegevallen door hem behandeld. Is zijn idealismus gezond ?

Hartstochtelijk beoefenaar der Letterkunde, schreef hij in 1885 het melodrama in drie bedrijven «Iwein van Aalst» waarvoor Gustaaf Pape (1857-1920) de muziek schreef. Reeds in 1886 bewerkte hij breedvoeriger deze stof in romanvorm, tot een geschiedkundig verhaal. Kende het toneelstuk een ongehoord sukses, de roman op zijn beurt groeide uit tot ware volkslektuur en beleefde verscheidene herdrukken.

In 1894 kwam het toneelstuk «Quinten Metsys»; een degelijk werk op muziek van Pieter De Mol (1825-1899). In hetzelfde jaar dong hij met «Hertog Filip», blijspel in vijf bedrijven, mede aan een prijskamp die te Antwerpen werd uitgeschreven, en behaalde er de eerste prijs; er waren 90 mededingende stukken ingediend. Het bekroonde werk werd nooit opgevoerd. In 1897 bekwam hij met «Twee Tijgerinnen» de derde prijs in de driejaarlijkse prijs voor toneelletterkunde, uitgeschreven door de stad Antwerpen. Het jaar daarop behaalde hij met hetzelfde stuk te Brussel een «letterkundige aanmoediging». Verder schreef hij in diezelfde periode nog twee kluchtspelen : «De Aalstersche Schouwveger» (1894) en «Het Erfdeel van Egidius Pronkappel».

Hij schreef ook enkele gedichten en o.a. de «Gasthuiskantate», waarvoor Gustaaf Pape de muziek komponeerde.

Dr. Isidoor Bauwens was lid van tal van wetenschappelijke kringen, van taal- en letterkundige genootschappen. Ook toneel lag hem nauw aan het hart en won zijn daadwerkelijke belangstelling. Hij was katoliek gemeenteraadslid sedert 6 januari 1896 en schepen van onderwijs; als dusdanig was hij voorzitter van tal van kommissies. Hij was luitenant-geneesheer van de stedelijke brandweer, lid van de Kerkfabriek van Sint Jozef, geneesheer der Spoorwegen, lid van de Vlaamse Akademie.

Verder werkte hij mee aan tal van tijdschriften, vond de tijd om voordrachten te houden en om leergangen in te richten en boven dat alles was hij een flamingant woarvoor de radikaalste voorstellen nog niet radikaal genoeg waren.

Hij was een wetenschapsman van groot formaat en overleed te Aalst op 9 oktober 1918. Hij heeft machtig veel bijgedragen om de verschillende besturen te vervlaamsen en in dat licht gezien, ondertekende hij gedurende de eerste oorlog het manifest tot vervlaamsing van de Universiteit van Gent.

Evarist Bauwens, de broer van Isidoor, werd te Aalst geboren op 15 mei 1853 en overleed er op 28 februari 1937. Hij werd in zijn tijd aangezien als een der uitmuntendste leden der Jezuietenorde. Hij gaf verscheidene werken uit meestal bestemd voor het onderwijs: Exercices latins, Cornelius Nepos, Nederlandsche Spraakkunst, Grondregels der Nederlandsche Spraakkunst, Eléments de la Grammaire néerlandaise, Oefeningen op de grondregels, Oefeningen op de beginselen, Kindervriend, Zuid en Noord (4 delen) later bewerkt door Dr. E. Janssen SJ en vervolgens door Dr. J. Ndë SJ en nog steeds in gebruik. Daarenboven vertalingen voor schoolgebruik uit Salustius, Livius, Tacitus, Cicero. Hij schreef ook een blijspel «Dokter Willem II» en «De Hemelkoningin», mysteriespel in 5 bedrijven met muziek door Gustaaf Pape.

5. Lambrecht Lambrechts, de Limburgsche Dichter-Spreker-Zanger. Critische beschouwingen.
   Drukkerij Van Schuylenbergh-Luca, Aalst — 34 blz. — mei 1910 portret van de dichter.

Lambrecht Lambrechts, een man van uw en mijn gestalte (een door D'Hondt graag gebruikte uitdrukking), werd geboren te Hoeselt de 24 september 1869. Hij studeerde aan het Ateneum en de Akademie te Tongeren, vervolgens aan de Normaalschool te Brugge. Hij werd regent aan de Rijksmiddelbare School te Ronse, nadien aan de Rijksnormaalschool te Lier, te Gent en te Blankenberge. Hij was een geboren kunstenaar en schreef reeds vroeg gedichten, die echter niet gepubliceerd werden. Eerst in 1892 gaf hij een eerste bundel uit «Drada en mijn Dorpje», onder de schuilnaam Doornkapper. Jaren lang werd nadien niets meer van hem gehoord; hij was inmiddels in het huwelijk getreden met Maria van den Doorne, 1e prijs aan het Concervatorium te Gent, die hem inwijdde in de geheimen van de klassieke kunst.

In 1901 verscheen dan eindelijk zijn dichtbundel «Rond het Klavier», ontstaan te danken aan de muziekindrukken verwekt door het huiselijk leven en door de machtige muziek.

Onder de deknaam Jan Van Hasselt, verscheen in 1903 een novellenverzameling «Uit de Demergouw», schetsen uit het plattelandsleven, en in 1905 onder eigen naam, een nieuwe dichtbundel «De Vroolijke Limburger», een werkje dat heel wat betere hoedanigheden bezit dan «Rond het Klavier».

«Het Mirakelfeest» werd in 1904 geschreven; daarin gaf de schrijver het bewijs dat hij vertellen kon, hoewel hij soms in langdradigheid vervalt. Met «Paascheieren» leverde hij een nieuwe uiting van zijn talent van boeiend verteller.

Zijn volgende werk was «De Varende Zanger». Daarin bezorgde hij gepaste teksten voor liederen en waarvan er werden getoonzet door Paul Gilson, August De Boeck, Emiel Hullebroeck, Jozef Van der Meulen, Smulders, Mw. Matthyssens (het populaire «Omdat ik Vlaming ben !»), R. Herberighs, Ph. Loockx, R. Ghesquière, Arthur Meulemans, Reylandt, onze stadsgenoot Gustaaf Pape en vele, vele anderen. Ook onder de schuilnaam Allebrechts schreef hij kinderliederen. Voor de toondichters leverde hij verscheidene lyrische drama's, die doorgaans met kleine middelen kunnen uitgevoerd worden. Zo : Het Wonderorgel, De Zwanejuffers, Heer Halewijn, Kerstnacht, De Lichtende Rozelaar, De Geluksvogel, De Drie Prinsesjes, De Primus, Het Lenteriddertje.

«Mate en Minne» verscheen in 1908; het is een verzameling monologen in verzen en betekende een nieuw geluid.

Vanaf zijn jonge jaren tekende Lambrechts de volksliederen op, die hij in zijn streek hoorde zingen; hij schreef ook muzikale kronieken, die hij gewoonlijk niet ondertekende.

Hij was tevens spreker-zanger. In ontelbare plaatsen is hij opgetreden, samen met zijn vrouw, en hield er voordrachten over Vlaamse muziek, waarbij hij tevens zong. Niet alleen de liederen die hij in zijn streek had genoteerd, maar ook de nieuwe die op zijn teksten en op deze van andere waren gekomponeerd. Die voordrachten muntten uit door de verzorgde dokumentatie en de gloed waarmede ze werden naar voren gebracht. Waar hij optrad was bijval, en hij is al zingend en sprekend door gans het Vlaamse land gegaan.

Lambrecht Lambrechts bekleedde een belangrijke plaats onder de letterkundigen van zijn tijd. Hij overleed te Gent de 13 juli 1932. Behalve als folklorist en als dichter van een groot aantal liederteksten en libretto's, is hij bekend om zijn arbeid op het terrein der Vlaamse muziekgeschiedenis. Samen met Emiel Hullebroeck (Ledeberg 20-2-1878 — Liedekerke 26-3-1965) redigeerde hij de «Muziekwarande». Hij was een zeer vruchtbaar schrijver. Wij kennen van hem nog : De Wiegende Mijnwerker, De Krekel, Liederen, Het Wingewest, Om Moeders wil, Het Zingende Vlaanderen, Uit Belgisch Limburg, Limburgsche Beelden, Limburgsche Schetsen, Rond het Klavier, Limburgsche Liederen, Liederen, Limburgsch leven en een militant-Vlaamse romen : Het Wingewest.

Hij was medewerker aan een opvallend groot aantal tijdschriften, als daar zijn : Vlaanderen (1903-1907), Antwerpen; Nieuw Leven (1907-1910), Gent; Iris (1908), Brugge; De Tijd (1913—1914), Antwerpen; Dietsche Warande en Belfort (1900); De Vlaamsche Gids (1905), Antwerpen; Nieuwe Arbeid (1903-1904), Antwerpen; Onze Stam (1907-1914), Gent; Onze Jeugd in Drang (1909-1910), Antwerpen; De Lelie (1909-1914), Brussel; Vlaamsch Leven (1915-1918), Brussel; Het Werkschrift voor Vlaanderen (1902), Antwerpen; Voor Iedereen (1922-1926), Heide Kalmpthout; Nieuw Leven voor het Arrondissement Aalst (1908-1911), Aalst.

6. Herman Broeckaert.

Drukkerij Van Schuylenbergh, Aalst — 48 blz. — 4 platen buiten tekst — juli 1911.

Herman Broeckaert zag het levenslicht te Wetteren de 8 november 1878 als jongste zoon van de geschiedschrijver-letterkundige Jan Broeckaert. Hij voelde zich van kindsbeen af tot de poëzie aangetrokken.

In 1888 verhuisde de familie naar Dendermonde, waar vader Broeckaert hoofdgriffier van de Rechtbank was benoemd. Herman volgde er de lessen in het Kollege, doch was geen voorbeeldig student. Op de Akademie daarentegen was hij zeer vlijtig, en het eerste jaar zelfs primus. Hij studeerde vervolgens de Rechten aan de Universiteit te Gent (twee broers Jules en Wilfried waren geneesheer); doch ook hier vlotte het niet, en na drie jaar studie besloot hij schilder te worden, en beoefende hij terzelfdertijd de dichtkunst.

Hij schreef zijn eerste verzen onder rechtstreekse invloed van Gezelle. Zijn eersteling «Indrukken», verscheen in 1900 en bevatte gedichten die hij schreef ,het laatste jaar dat hij aan de Hogeschool studeerde en het eerste jaar van zijn zwervend leven door het Scheldeland; een periode van geestdriftig leven, hevige bewondering en tevens eerste ontgoocheling. In datzelfde 1900 vertrok Broeckaert met zijn vriend, schilder Gorus, naar Weert. Ze verbleven er een jaar en leidden er een ongegeneerd bohemersleven. Gedurende die periode verscheen «Een Bundelken Verzen», een zijner beste werkjes, vol kleur en zonneschijn, vol frisheid en leven.

«Dit zijn Liedekens en Schilderijtjes uit het Scheldeland», kwam in 1908, toen Broeckaert te Mariakerke aan de Schelde en te Grembergen verbleef. Slechts 22 gedichtjes, doch van zijn beste kunnen, getuige van een kalme rust, van een gelukkig, vrij en onbekommerd buitenleven.

Met «Liederen», eveneens in 1908 uitgegeven, bereikte zijn talent de volle zeggingskracht. Een nieuw geluid brachten ze niet, doch hij is verdienstelijk, persoonlijk, eigenaardig, oorspronkelijk. Zijn liederen zingen als vanzelf en werden getoonzet door Van Duyse, Arthur Meulemans, De Hovre, Emiel Hullebroeck, Opsomer, Philemon Loockx, Frans Thuysbaert en vele anderen.

Leverde Broeckaert in zijn reeds voornoemde werken het bewijs een uitmuntend schilder met het woord te zijn en een knap liederendichter, in 1908 schreef hij «Kneepverzekens», en daarin toonde hij een andere, niet min belangrijke zijde van zijn veelzijdig talent.

Voorzeker is hij geen eerste-rangfiguur, doch hij is een dichter met jeugdige ziel, een vreugdige verschijning, een eigenaardige figuur in onze letterkunde.

Broeckaert is een self-made schilder, wars van alle school. Een metodische opleiding genoot hij niet. Hij was pas zeventien jaar oud toen hij, in 1895, een drietal doeken ten toon stelde, doch zijn kunstenaarsloopbaan begint pas het jaar waarin hij vaarwel zegde aan de Hogeschool.

In 1897 stelde hij vier tafereeltjes ten toon; hij was overtuigd dat hij beter kon, en aangemoedigd door lovende kritiek, onderwierp hij te Dendermonde, in 1901, niet minder dan 23 schilderijen aan het oordeel van het kunstminnend publiek.

De tentoonstelling had bijval, en ze betekende een krachtige spoorslag. Hij nam in 1902 deel aan de driejaarlijkse tentoonstelling te Gent; in 1904 aan het Salon van Antwerpen, telkens met sukses. Pas een jaar nadien stelde hij opnieuw ten toon te Dendermonde; weer was de bijval groot en bevoegden in het vak getuigden dat hij met reuzenstappen was vooruitgegaan.

In 1907 vond, ter gelegenheid van de huldiging van Frans Courtens (1866-1943) een tentoonstelling plaats waaraan Broeckaert met een achttal doeken deel nam. Hij plaatste nu zijn schildersezel te Vlassenbroek. Na twee jaar nodigde hij de kunstkenners uit op een nieuwe tentoonstelling zijner werken en hij oogstte opnieuw luide bewondering. Hij nam dan deel aan de driejaarlijkse tentoonstelling te Gent, en verder te Brussel, te Doornik, te Mechelen en buiten het land, te Berlijn, Dusseldorf en Gladbach.

In 1910 verenigde hij te Antwerpen een 45 tal zijner voornaamste werken welke hij de laatste 8 jaar had geschilderd. Het was een uitmuntende gedachte; ze liet toe de evolutie te volgen welke de kunstenaar had doorgemaakt. Hij is vooral een landschap- en Scheldeschilder.

In 1910 vertrok Broeckaert, samen met zijn vriend Tony Van Os, naar Doel; naar een streek met breder gezichtseinders. En zijn kunst werd gewijzigd en toonde een gans andere richting; de Schelde te Doel gaf hem die inspiratie. Alles zag hij daar zo eindeloos diep en toch zo eenvoudig. Hij stelde die doeken ten toon te Sint Niklaas in 1911. Het was een verrassing en de kritiek was eenstemmend lovend.

Broeckaert is ook geen eerste-rang schilder, doch hij meent het goed. Zijn werken zijn de persoonlijke indrukken van zijn persoonlijk oog en zijn persoonlijk dichterlijk gevoel.

Herman Broeckaert overleed te Gent op 4 april 1930. Andere letterkundige werkjes van hem zijn nog : Pennetrekken, Bloemlezing tot voordeel... van de Jongeren, Van den Minnestreel, Oorlogsgedichtjes, Van pen en penseel; Gaston De Knibber (Herzele 1899 - Gent) schreef een essay : In memoriam Herman Broeckaert.

Hij was medewerker aan : Jong Dietschland (1998-1914), Dendermonde; De Groene Linde (1905-1906), Leuven; Vlaamsche Arbeid (1905-1930), Leuven; De Zaaier (1906-1911), Leuven; Onze Jeugd in Drang (1909-1910), Antwerpen; Nieuwe Wegen (1910-1914), Roeselare; Vlaamsch Leven (1915-1918), Brussel; Nieuw Leven voor het Arrondissement Aalst (1908-1911), Aalst. Hij behoorde tevens tot de redaktie van De Wijngaard (1911), Leuven.

Een oudere broer, Wilfried Broeckaert (Wetteren 30 januari 1877-Wilrijk 15 februari 1948), geneesheer, schreef luimige en folkloris-

tische verhalen, ook berijmde schetsen van geringe poëtische waarde, maar met sterk sarkastisch-humoristische inslag, o.a. : Doktershumor, Pillekens, Kwajongen, Rond en om het Kraambed, Pumpernickel en Humorvitaminen.

De vader, Jan Broeckaert, werd geboren te Wetteren de 13 februari 1837. Hij ging naar de Gemeenteschool en werd in 1850 klerk bij de sekretaris in zijn gemeente. Hij werd later ontvanger- sekretaris van het bureel van weldadigheid en vervolgens hulp-sekretaris der gemeente om ten slotte in 1870 sekretaris van Wetteren te worden. Twee jaar later is hij daarbij griffier bij het vredegerecht. Op 14 juni 1888 verlaat hij Wetteren en wordt griffier van de rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde. Hij overleed in die stad op 11 februari 1911. Hij was lid van de Koninklijke Vlaamse Akademie en ook buitenlands lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. Uit de uitgebreide bibliografie noteren wij slechts : Geschiedenis van Wetteren (1862). De Namen der Gemeenten van het Arrondissment Dendermonde (1863), Antoon Van Dijck en zijn Werken (1873 - samen met De Potter), Statistische Verhandeling over de gemeente Nazareth (1873 - samen met De Potter), Geschiedenis van den Belgischen Boerenstand (1880 - samen met De Potter), Middelnederlandsche Bibliografie (1887), Aalst in 1658 (1887), Prudens Van Duyse en het Land van Aalst (1890), De Zwarte Zusters van Dendermonde (1894), Bastaardwoordenboek (1895), Cartularium van het Begijnhof van Dendermonde (1902), Bibliographie van den Vlaamschen Taalstrijd (10 delen - samen met Th. Coopman vanaf 1904), Frans De Potter en zijn Werken (1905), Généalogie de la Famille Van Langenhove (1909).

Het grootste monument dat hij ons echter schonk is zijn «Geschiedenis van de Gemeenten der provincie Oostvlaanderen», in samenwerking met Frans De Potter (vanaf 1864 tot 1903).

7. Nestor De Tière, de baanbreker van het Realisme op het Vlaamsch Tooneel. Proef van Bio-bibliographische documentatie.

L.J. Janssens en Zonen, Antwerpen. - 1921 - 242 blz. — 4 platen buiten tekst. Ongetwijfeld het beste en meest persoonlijke werk van D'Hondt. Hij deelt zijn te behandelen stof in drie delen in, te weten : de levensbeschrijving, de boekenbeschrijving en de kritische beschouwingen. Dit laat een oordeelkundige bewerking toe waardoor hij niet in herhalingen vervalt en zijn te behandelen stof op een duidelijke wijze kan naar voren brengen. Opmerkelijk is echter dat ook hier de schrijver zijn persoonlijke mening kracht bij zet door tal van aanhalingen uit kranten en tijdschriften. De taal is echter degelijk en getuigt van een aanzienlijke woordenschat. Wij hebben hier met een rijpere D'Hondt te doen die de te behandelen stof volledig beheerst. Het werk is misschien wat al te lovend geschreven; D'Hondt was een persoonlijke vriend van De Tière, maar dat mocht voor die toneelschrijver van formaat.

Nestor De Tière werd geboren te Eine - Oudenaarde de 6 augustus 1856 en overleed te Vorst de 28 september 1920. Hij was de zoon van Pieter-Frans De Tière, aannemer-bouwmeester, en van Dorothea Maertens en had nog vier zusters. Zijn grootouders langs moederskant waren bloemisten te Nazaret; het was een weetgierig, leeslustig huisgezin dat meer dan eens meedeed aan de wedstrijden uitgeschreven door de rederijkerskamers.

De Tière's vader daarentegen was een meer positieve geest die werken las over geschiedenis, bouwkunde en machinebouw; hij was tevens een fijn werktuigkundige en werd door de Aalsterse fabrikant Jelie, naar Aalst geroepen om er zijn fabriek te bouwen.

Zo werd Nestor De Tière Aalstenaar toen hij 9 jaar oud was; hij werd leerling aan de Rijksmiddelbare School voor jongens en deed er al de klassen uit. Op veertienjarige ouderdom schreef hij zijn eerste werk «Jan Tijgers» en een honderdtal gedichten. Die pekelzonden werden nooit uitgegeven.

De familie verhuisde later naar Gent. Nestor De Tière werd leerling aan het Koninkijk Ateneum en publiceerde bijdragen in tal van dag- en weekbladen en tijdschriften. Hij werd lid van de Zettermankring (1) en trok met deze letterkundige vereniging voordrachten houden doorheen het ganse Vlaamse land. In Gent was hij ook een drietal jaren werkzaam bij een notaris; hij gaf alsdan een bundeltje «Gymnastische Liederen» en «Lyrische Kindertooneelen» uit, die in het Frans werden vertaald.

In 1880 verhuisde de familie, ditmaal naar Brussel; hij werd er bediende bij het vertaalbureau der Spoorwegen. Het jaar daarop ging hij over naar de Dienst der Internationale Ruilingen en werd er dienstoverste.

Het is voornamelijk in de hoofdstad dat hij als toneelschrijver werkzaam is geweest. Hij was er in betrekking met Hendrik Consciende, Emmanuel Hiel, Isidoor Teirlinck, Raymond Styns, met de gebroeders De Mol, Jef Lambeaux, Jef Lagae en tal van andere kunstenaars.

Het gemeentebestuur van Schaarbeek gaf zijn naam aan een der straten der gemeente; de stad Aalst volgde in 1920 en veranderde de Gazometerstraat in Nestor De Tièrestraat.

De Tière schreef 27 toneelstukken. Er kwamen er 24 van 1880 tot 1896. Nadien volgde een lange onderbreking tot hij in 1919-1920 nog drie stukken uitgaf. Hij schreef met het doel zijn publiek, nog half onmondig in de kunst, naar hoger mee te trekken, ook al gaf hij al eens iets toe, maar zijn doel, zijn aktie was verzedelijkend. Hij was op zijn gebied een baanbreker.

Zijn eerste werk was «Roosje van den Veldwachter» (1880), een jeugdwerk met een enigszins sociale strekking, gevolgd door «Ziele-

(1) Eugeen Zetterman (ps. Joos Diricksens) — Antwerpen 4-4-1862 — Gent 10-5-1855 — meubelschilder en schrijver van een dertigtal boeken.

ketens» (1880), dat kan beschouwd worden al zijn eerste gans persoonlijk werk en dat gunstig werd onthaald. In 1881 volgde «De Holleblokken», een bewerking naar het Frans.

In «Vorstenplicht» (1883) een didaktische komedie, ontwikkelt hij de stelling dat de oorlog maar gewettigd is door een aanval welke de onschendbaarheid van het land in gevaar brengt. Deze stelling wordt op welsprekende wijze verdedigd met buitengewone warmte van gevoel. Het stuk werd in 1910 ook voor het voetlicht gebracht in Den Haag en werd in het Esperanto vertaalt en opgevoerd. «Bloemeken» (1883), een realistisch drama in drie bedrijven, werd hetzelfde jaar nog gevolgd door «Raymond Van Alten», drama in 3 bedrijven, dat met goud bekroond werd in de kampstrijd uitgeschreven door «Het Nationaal Tooneel» van Brussel.

In 1886 verscheen «Het Rouwkleed», dat enerzijds uitbundige lof, en anderzijds volledige afkeuring kende; het werd in het Frans als zangspel verwerkt. Hetzelfde jaar verschenen een blijspel «Bonpapa», eveneens in het Frans vertaald, en een stukje in één bedrijf «Het Vondelingken», dat later werd omgewerkt als «Op de Vroegmarkt»; ook nog «Elza» toneelspel in 4 bedrijven, vol aangrijpende tonelen, waarin de gevoelseffekten zonder verpozen elkaar opvolgen. In 1887 schreef hij dan «Liefdevonkjes», een ydillisch éénaktertje. «Hermina» (1889), drama in 5 bedrijven, getuigt van wild opborrelend gevoel, dat zich soms op een biezondere, gans eigenaardige wijze uitspreken wil.

Met «Moederhart» (eveneens 1889), drama in 4 bedrijven, dong De Tière mee in de toneelprijskamp uitgeschreven door «De Noordstar» van Brussel; hij behaalde de tweede prijs. Het is een brok waarheid tot het uiterste gedreven; het meest menselijk gevoel, de moederliefde, wordt er dieptreffend in gehuldigd. «Seve Rutsaert, de Wolvin uit het Zwartbosch» (vijf bedrijven), tonelen uit de Boerenkrijg, verscheen in 1890. Het is geen meesterwerk; het is overigens met overijling geschreven. Toch is het stevig gebouwd en bevat het boeiendtreffende tonelen.

Met «Honger» (1891) dramatisch spel in één bedrijf, deed De Tière andermaal een poging om de maatschappelijke wanverhoudingen op het toneel voor te stellen; het verhaal berust op een waar gebeurd drama.

In datzelfde 1891 zond de schrijver een paar blijspelen van ongelijke waarde de wereld in, te weten «De Stoel van Napoleon» en «De Grolpot». Het eerste heeft de verdienste eens hartelijk te doen lachen, terwijl het andere merkelijk hoger staat en gerust een karakterstuk mag genoemd worden.

Ook in 1891 schreef «De Morgenstar» van Brussel een wedstrijd uit. De Tière nam er aan deel en behaalde de eerste prijs met «Een Spiegel», toneelspel in 3 bedrijven. Het is de ontleding der toenmalige zeden in het huisgezin; een stoute greep uit het werkelijk leven, mach-

tig en aangrijpend weergegeven. Voor dit stuk werd hem de driejaarlijks prijs voor Nederlandse Toneelletterkunde toegewezen (1889-1891). In 1892 werd het met sukses opgevoerd te Amsterdam en te Berlijn.

Was De Tière tot nog toe voorzichtig opgetreden met zijn pogingen om het toneel naar meer natuurlijkheid en realiteit te leiden, dan brak hij vanaf 1892 met alle oude tradities en werd hij beslist realist.

In korte tijd volgen verschillende werken elkaar op. Liefdedrift, Roze-Kate, Een Misdadige, Wilde Lea, zijn vier boeren-passie drama's vier peilingen in het menselijk hart, naar volle werkelijkhed op het toneel gebracht.

«Liefdedrift» (1892), toneelspel in 4 bedrijven, is een ruwe greep uit het leven van de Vlaamse boer. De strekking, de handeling zijn nieuw en het stuk dient onder de meesterstukken van onze Vlaamse toneelbiblioteek gerangschikt. «Roze Kate» (1893) of «Het Treurspel der Smeden», bracht ons de afschuwelijke moedermoord gepleegd te Gijzegem. Het werd een volksstuk dat de faam van De Tière weldra tot in de kleinste dorpjes deed doordringen. In oktober 1910 kende het te Antwerpen de 1000ste opvoering, bleef vier maanden lang op de affiche in Engeland, kwam honderden malen voor het voetlicht in Nederland en kreeg een voortreffelijke Franse vertaling. Het is een ruw-brutale, sombere, gewaagde brok hoog realisme vol tragische toestanden, schokkende taferelen, die een diepe indruk maken en geweldig ontroeren.

«Een Misdadige» (1896), drama in 4 bedrijven, geeft een waar, echt levensbeeld uit het volle volksleven. Dat is het volk zoals het weent en lacht en helaas, de smartkreet wordt er zoveel meer in gehoord dan de juichtoon.

In «Wilde Lea» (1894), drama in 4 bedrijven, is het realisme nog heviger op de voorgrond gebracht. In dit werk ontleedt De Tière een niet alledaags karakter, een temperament buiten het gewone, hartstochtelijk in de hoogste graad.

Met «Belsama» (1892), Druïdisch treurspel in 5 bedrijven, waagde de schrijver een nieuwe poging naar betere, naar nieuwere idealen. Het is een werk van machtige adem, van vrijer vlucht, waarin vastberaden een lust tot afbreken van oude wegen doorstraalt. Het stuk werd ook te Amsterdam opgevoerd.

Met «Pietje», toneelspel in één bedrijf (1896), veranderde hij van werkwijze. Hij leverde een komedie met 2 personen waarin zijn kostbare hoedanigheden als toneelman zich openbaren op een gans nieuwe wijze.

Vanaf 1896 moeten wij wachten tot 1919 vooraleer wij terug gesproken toneel van De Tière aantreffen. In dat jaar verschijnt «Het Allerlaagste», een éénakter waarin hij het alledaagse gedoe in een burgermidden schetst tijdens de eerste wereldoorlog. Een tweede éénakter verschijnt datzelfde jaar «God zegent de wapens» een aaneenschakeling van ruwe, brutale tonelen, vol gruwel en ijselijkheden.

In 1920 ten slotte kwam «'t Was op Eersten Januari», huiselijk spel, in één bedrijf, fijngevoelige literatuur, die innig ontroerd en diep schokt om zijn eenvoud, zijn waarheid en zijn karaktertekening.

Bovenstaande opsomming toont ons aan dat De Tière een buitengewoon vruchtbaar schrijver is geweest. Het is echter opvallend dat van 1896 tot 1919 geen enkel werk voor het gesproken toneel het daglicht zag. De schrijver meende inderdaad dat de baan voor het realisme op gesproken gebied genoegzaam was vrijgemaakt en hij wijdde nu zijn aandacht volledig aan het lyrisch toneel. De verschillende werken die hij aldus voortbracht werden alle op muziek gezet door de Antwerpenaar Jan Blockx (1851-1912).

Met de eersteling «Herbergprinses» (3 bedrijven) werd het 4de seizoen van de Vlaamse Opera geopend in 1896 en de opvoering werd een belangrijk sukses. Het tema is echt Vlaams, realistisch met een dosis sentimentaliteit verwerkt. In de pers ontbrak het niet aan loffelijke besprekingen en «Herbergprinses» begon zijn zegetocht door het land en beleefde triomfen te Gent en te Brussel; in 1903 kon de 100ste opvoering luisterrijk worden gevierd. Die zegetocht werd voortgezet doorheen heel Frankrijk, Nederland, Duitsland, Zwitserland, Engeland; er waren opvoeringen te Praag, te Algiers, te Kairo, te New York, ja zelfs te Stellenbos in Zuid-Afrika.

In 1901 kwam «De Bruid der Zee», een gewoon mensendrama, met boeiende tonelen, teder of van ontstuimige passie, alle ontleend aan het leven onzer vissersbevolking. Het stuk werd gekreëerd te Antwerpen en beleefde in één seizoen 37 opvoeringen; volgden Gent en Brussel met eenzelfde sukses en in 1903 reeds werd de 100ste jubelvertoning vertoond. En weer ging de tocht verder door naar Frankrijk, Nederland, Duitsland en Zwitserland; zelfs Algiers kwam aan de beurt.

In 1903 schreef De Tière zijn derde operatekst «De Kapel». Hij verwerkte het gegeven met zoveel gevoel en eenvoud, dat het de toeschouwer werkelijk ontroerde. En dit gelukkig resultaat bereikte hij met drie personen.

De vierde opera is «Baldie». Reeds in 1906 werd dit lyrisch drama in drie bedrijven aangekondigd onder de benaming van «Zoetelief» en later als «Liefdelied», om ten slotte onder de hoofding «Baldie» te worden opgevoerd te Antwerpen in 1908. Het werd een heuglijke triomfdag.

In 1912 eindelijk, verscheen «Liefdelied» (3 bedrijven), dat door sommigen aanzien werd als een volledig nieuw stuk, door anderen slechts als een gewijzigde «Baldie».

Bracht De Tière met zijn drama's en opera's een echte omwenteling te weeg, niet minder stout van opvatting en oorspronkelijk van vorm zijn de «Lyrische Kindertooneelen voor Huis en School». Deze stukjes zijn ten getalle van twaalf. Ze werden door verschillende kunstenaars op muziek gezet, en sommige werden in het Frans vertaald.

Minder is De Tière gekend als dichter. Er verschenen ook niet veel besprekingen, maar hj wilde ook hier de kunst verjongen en opbeu-

ren. In de dichter vindt men dan ook meestal de Toneelschrijver terug. Meerdere zijner gedichten en kantaten werden op muziek gezet door Frans Andelhof, Peter Benoit, Jan Blockx, August De Boeck (Gloria Flori) en verscheidene anderen.

De Tière is oorspronkelijk en persoonlijk. Hij neemt als dramatirg een plaats in onze letterkunde in. Zijn taal is eenvoudig, ongekunsteld, vaak rudimentair en verstaanbaar voor de minst ontwikkelden; maar met die taal weet hij het geweldig effekt zo natuurlijk aan te brengen, zo spontaan, dat het meestal naar het tragische overhelt. De schrijver is door en door een toneelman. Zijn werken zijn verzedelijkend, en die stichtende bedoelingen laat de schrijver onbewimpeld uitblinken in de voor- of narede van enkele zijner werken (Bloemeken, Liefdedrift, Een Misdadige, Herbergprinses, Honger, Het Rouwkleed).

De Tière schreef voor het grote publiek. Zijn werken noodzaken niet tot diep nadenken, ze vragen geen inspanning om te begrijpen of te voelen wat ze willen te weeg brengen. Vele werden vertaald en opgevoerd in het Engels, Frans, Duits, Italiaans en ook in het Esperanto.

Hij wist zijn eigen weg te kiezen en zonder struikelen te volgen. Hij streefde naar eenvoud en natuurlijkheid. Hoe meer hij tot het realisme overging, des te bondiger zijn spraak werd. Zijn personnages zijn uit één stuk, ruw, kras en bont en met voorliefde behandelde hij de zeden van de buitenmensen. Hij was inderdaad een baanbreker.

Valerius D'Hondt schreef ook nog : Nestor De Tière, Bio-Bibliographie. Dit naar aanleiding van de onthulling van hlt borstbeeld van de schrijver in de Koninklijke Vlaamse Schouwburg te Brussel in 1922.

Baron Lodewijk de Bethune.

Werd geboren te Aalst de 5 augustus 1872 en overleed er de 29 januari 1939. Hij was gemeenteraadslid van 1908 tot 1932; schepen in 1926-1927 en kamerlid van 1912 tot 1919 en van 1921 tot 1932. Hij was voorzitter van de Bewarende Vereniging, van de Bond der Bekwaamheidskiezers en van de Werkmanskring. Vooral voor deze laatste was hij biezonder ijverig en bouwde hij de feestzaal in de Zonnestraat. Ook in de perswereld van stad en arrondissement was hij bedrijvig. Hij was opsteller, samen met Pieter Van Schuylenbergh, van het weekblad «De Dageraad» en van het weekblad «De Vaandrig van het Katholieke Vlaamsche Volk», samen met Lodewijk Dosfel. Ook van het maandblad uitgegeven door de Bond der Vereenigde Hofbouwmaatschappijen van Oost-Vlaanderen, van «De Vlaamsche Bie», orgaan van de Bond der beide Vlaanderen, en ten slotte van «Bloem en Groenselkweek», blad der Tuinbouwers; van deze laatste drie verenigingen was hij voorzitter.

Lodewijk de Bethune was ere-voorzitter van de Catharinisten. Op zijn initiatief werd in 1907 een prijsvraag uitgeschreven betrekkelijk de geschiedenis der Kamer; hij schonk bovendien in 1910 een zijden vaandel.

Hij was ere-voorzitter van tal van verenigingen van sociale of kulturele aard en was steeds van zeer nabij betrokken bij de werkzaamheden ervan. In 1893 publiceerde hij een verweerschrift : Un tribunal de première instance à Alost. Hij was bovendien, een grote zeldzaamheid voor die tijd, uitgesproken Vlaamsgezind. Voor «Nieuw Leven» bleef hij de bescheiden medewerker, wiens bedrijvigheid zich beperkte tot het verlenen van geldelijke steun.

De familie de Bethune heeft een voorname rol gespeeld in het politieke en sociale leven te Aalst.

De vader, Paul Valery de Bethune (Kortrijk 14 mei 1830-Aalst 4 januari 1901), grootofficier in de Leopoldsorde, was provinciaal raadslid van 1860 tot 1870, gementeraadslid van 1867 tot 1896 en schepen van 1889 tot 1896. Hij was bestuurslid van de Katolieke Bewarende Vereniging en van 1870 tot aan zijn dood senator (onder-voorzitter van de Senaat) voor het arrondissement Kortrijk. Hij was tevens vrederechter-plaatsvervanger in het kanton Aalst, maakte deel uit van de Besturende Kommissie der Godshuizen en van de Geneeskundige Kommissie van Openbare Gezondheid. Hij was voorzitter van de Kerkfabriek van Sint Martinus

Zijn oudste zoon, Felix de Bethune (Aalst 29 juli 1857-24 september 1901) was provinciaal raadslid van 1889 tot 1900. Hij was evenzo bestuurslid van de Bewarende Katolieke Vereniging van Aalst en voorzitter van de Aalsterse Bond der Bekwaamheidskiezers. Hij was bovendien kolonel-bevelhebber der Burgerwacht. Hij was een van de herstichters van de Rederijkerskamer «De Catharinisten» in 1891 en bleef ere-voorzitter tot 1899.

Een andere zoon, Leo de Bethune (Aalst 7 juli 1864-28 september 1907), eveneens grootofficier in de Leopoldsorde, was schepen van financiën van 1896 tot 1907; kamerlid van 1898 tot 1907, voorzitter van de Aalsterse Katolieke Werkmanskring van 1887 tot 1907, lid van de Kerkfabriek van St.-Martinus en van de Besturende Kommissie van de Nijverheidsschool. Een voorname rol heeft hij gespeeld als sekretaris van de Hoge Raad van Kongo vanaf 1900; hij was aldus de vertrouwensman van Leopold II, die in hem de toekomstige minister van koloniën zag.

In tegenstelling met de aarts-konservatief Woeste, die een zo betwistbare politiek heeft gevoerd, waren de de Bethune's zeer volksgezind en zelfs Vlaams-voelend. Hieraan heeft de invloed van Adelaïde Eliart (Aalst 4 april 1835 - 11 mei 1896), echtgenote en moeder, in niet geringe mate bijgedragen.

Nieuw Leven : Poëzie.

Ardijns Jozef : Dageraad.
I jrg. blz. 29 — 16 verzen.

Baccaert Herman (Mechelen 23 november 1883 — 18 juni 1921) :
De Elfkoning — Ballade naar Goethe.
II jrg. blz. 33 — 8 x 4 verzen.

Biekens Bertholf (ps. M.R. Breyne — Roubaix 25 februar! 1890 — Natal) :
— Eerste Sneeuw.
II jrg. blz. 50 — 5 x 7 verzen.
— Uit hoogachting en dankbaarheid. Aan Dokter Is. Bauwens.
II jrg. blz. 97-98 — 78 verzen.
— Van 't eeuwig Lied. Zee indrukken.
II jrg. blz. 205 — 4 x 6 + 2 x 8 verzen.
— Avondliedje.
IIIjrg. blz. 7 — 30 verzen.
— Het Liedje van den Klompenmaker.
III jrg. blz. 41 — 4 x 10 verzen.

Bosman Benoit — Erpe (15 januari 1877 - Aalst 25 november 1967) :
— In het Stalleken van Bethlehem.
I jrg. blz. 117 — 3 x 4 + 15 verzen.
— De duivel in Roomen.
II jrg. blz. 19 — 14 x 4 verzen.

Bosman C. — Erpe :
— Eene Legende van O.L.V. van Affligem.
I jrg. blz. 67 — 11 x 4 verzen.

Broeckaert Herman :
— Met Ezel, Kas en Doek.
I jrg. blz. 118 — 3 x 8 verzen.

Jef Crick (Aalst 23 oktober 1890 — Sint Amandsberg 8 juni 1965) :
— Zee-impressie.
II jrg. blz. 121 — 21 verzen.
— Avond-Beiaard.
II jrg. blz. 182 - sonnet.
— De Nachtegaal.
III jrg. blz. 5 — 4 x 4 verzen.

Franck De Kerel, Geraardsbergen :
— Mijmering — I jrg. blz. 50 — 12 verzen.
— Lente-avond.
I jrg. blz. 99 — 14 verzen.
— Op mijn eerste Communie.
I jrg. blz. 121 — 4 x 6 verzen.

De Saedeleer Ch. — Nieuwerkerken :

— Bloeiende Marrelleboom.
II jrg. blz. 190 — 5 x 9 verzen.

— Sneeuwklokjes.
II jrg. blz. 193 — 6 x 4 verzen.

— Aan de Leie.
III jrg. blz. 16 — 5 x 4 verzen.

— 'k Ben Jong.
III jrg. blz. 27 — 4 x 5 verzen.

Galmaerts R L. :

— 't Is Lente.
II jrg. blz. 188 — 3 x 8 verzen.

— Kerstmis.
III jrg. blz. 32 — 3 x 10 verzen.

H.H. : — De Riemen die roeien.
I jrg. blz. 137 — 4 x 4 verzen.

Lambrecht Lambrechts :

— De Appelplukker (kinderlied).
I jrg. blz. 77 — 3 x 8 verzen.

— De Elfendans.
I jrg. blz. 95 — sonnet.

— Moeder.
I jrg. blz. 99 — sonnet.

— Engelentroost (kinderlied).
I jrg. blz. 102 — 3 x 6 verzen.

— De Heilige Bedelaars.
I jrg. blz. 128 — 3 x 8 verzen.

— Zuster Begonia.
II jrg. blz. 2 — 5 x 3 verzen.

— De Dorpsmis.
II jrg. blz. 20 — 8 x 3 verzen.

— Regenlied.
II jrg. blz. 25 — 3 x 6 verzen.

— De Wielewaal.
II jrg. blz. 25 — 3 x 8 verzen.

— Het Maaierken (voor kinderen).
II jrg. blz. 36 — 3 x 6 verzen.

— Omdat ik Vlaming ben.
II jrg. blz. 44 — 4 x 4 verzen.

— De Hengst.
II jrg. blz. 124 — sonnet.

— Oomken.
II jrg. blz. 124 — 3 x 6 verzen.

Stien :

— De Terruwlanden.
I jrg. blz. 45 — 16 verzen.

— Die zwarte boomen.
I jrg. blz. 49 — 20 verzen.

Studax Jef :

— Meetjes' Bril.
I jrg. blz. 19 — 6 x 4 verzen.

— Begijnen-Lof.
I jrg. blz. 79 — sonnet.

T(illa) B(berg) (senator Mw. Mw. Maréchal) :

— Een lijkstoet.
I jrg. blz. 19 — 6 x 4 verzen.

— Verzuchting.
I jrg. blz. 56 — 3 x 4 verzen.

— Novemberdag.
I jrg. blz. 82 — 6 x 4 verzen.

— Dat waren...
I jrg. blz. 95 — 4 x 4 verzen

Van de Maele Alfons (Erembodegem 22 januari 1874 — 30 september 1938) :

— 't Is Gods Wille.
I jrg. blz. 19 — 4 x 6 verzen.

Van de Putte Igori :
II jrg. blz. 5 — 2 x 6 verzen.

— Kindekijn.

— Stille Nacht.
II jrg. blz. 18 — 32 verzen.

— Vertroosting.
II jrg. blz. 20 — 24 verzen

Van Schuylenbergh Pieter :

— Triestig.
I jrg. blz. 28 — 6 x 4 verzen.

Naamloos : — De bekoring van Christus.
II jrg. blz. 200-201 — 54 verzen.

Nieuw Leven : Proza.

Broeckaert Herman :

— Fragment uit Doel-kermis.
III jrg. blz. 70-72.

Gasselman Jef (ps. Basiel De Craene — Waarschoot 15 april 1880-Merendree 10 mei 1956).

— De Rattenvanger (Aalstersche type).
I jrg. blz. 80-82.

— Guitenstreek of Geitenstreek.
I jrg. blz. 109-112.

— Schramhouillerapers.
II jrg. blz. 202-204.

E.M.H. Geraardsbergen :

— Wintervreugde (novelle).
III jrg. blz. 13-15 en 36-38.

Leogild : — Het Offer der Liefde.
I jrg. blz. 14-18.

Studax Jef : — De Seinwachter (zedenschets) :
I jrg. blz. 138-145.

Ter Duyn Harry : — Uit dagen van jongere levens. I. Stille verwachting. — III jrg. blz. 28-31

Van Acker André (Aalst 1889-1921) :

— Koeien-Leven.
I jrg. blz. 13.

— Dine (schets-fragment)
I jrg. blz. 48-49.

— Van zieke zielen.
I jrg. blz. 136-137.

— Een doode Liefde.
II jrg. blz. 187-188.

Van Muylem G(uillaume) (Aalst 15 november 1856 — 1 februari 1938) :

— De Vond.
II jrg. blz. 13-14.

Van Staal Raf :

— O die Patrijzen !
I jrg. blz. 32-35.

Weyland Wim :

— Solange.
II jrg. blz. 16-18.

Nieuw Leven : Geschiedkundige Bijdragen — Folklore — Biografieen.

A.V. :

— Klokken.
I jrg. blz. 22-24.

Beeckman M. :

— Jacobijnen.
III jrg. blz. 9-10.

Ben. :

— De Stekkeman.
I jrg. blz. 78-79.

E.H. Borreman Clemens (Aalst 19 maart 1869 — Gent 31 januari 1929) :

— Het Gasthuis van Aalst en de kerkelijke interdikt.
II jrg. blz. 100-102.

Claereboudt Des. (Geraardsbergen 8 juni 1884 - Brussel) : Vuren en Lichten.
I jrg. blz. 113-116.

Del 'Arbre Albert (Geraardsbergen 18 juni 1876 — 9 oktober 1953) :

— De Koningschieting van Sint-Sebastiaan te Geeraardsbergen in vroeger tijden en nu.
I jrg. blz. 26-28.

— Aardbevingen te Geeraardsbergen.
I jrg. blz. 50.

— Het bewijs van bekwaamheid als beenhouwer.
I jrg. blz. 55-56.

— Het loon van den Beul van Gent, werkende buiten de stad.
I jrg. blz. 69-72.

De Pratere Florent (Deinze 27 oktober 1862 — Gent 5 januari 1952) :

— Over Verloren Maandag.
I jrg. blz. 31.

D'Hondt Valerius :

— Verloren Maandag.
I jrg. blz. 5-7.

— Over het Heetbrood.
I jrg. blz. 10-12.

— Over de Rederijkers van Aalst en Geeraardsbergen.
I jrg. blz. 46.

— Een Wagenspel uit de 16e eeuw.
I jrg. blz. 129-134.

— Valerius De Saedeleer, zijn leven en zijne kunst.
I jrg. blz. 157-195.
(met portret van de kunstenaar en 2 platen buiten tekst — werd afzonderlijk in de handel gebracht).

— Eene Kunstgalerij van oude vlaamsche meesters te Aalst bij den heer Burgemeester Gheeraerdts.
I jrg. blz. 197-205.

— Un mystique moderne.
II jrg. blz. 4.

— Straf eener ontuchtige te Aalst.
II jrg. blz. 15.

— Dokter Isidoor Bauwens.
II jrg. blz. 53-84.
(met portret van de dokter-schrijver — werd afzonderlijk in de handel gebracht).

— Lambrecht Lambrechts, de Limburgsche Dichter-Spreker-Zanger. Critische Beschouwingen.
II jrg. blz. 125-158.
(met portret van de dichter - werd ook afzonderlijk in de handel gebracht).

— Herman Broeckaert, Dichter en Schilder.
III jrg. blz. 97-144.
(met 2 portretten en 2 platen buiten tekst - werd ook afzonderlijk in de handel gebracht).

Galmaerts R.L. :

— 'n Overleveringe.
III jrg. blz. 42-44.

— Iets over Folklore in 't algemeen.
III jrg. blz. 65-67.

Gheeraerdts Michel Leo, Aalst :

— Twee Aalstersche Dichters van vroeger.
I jrg. blz. 59-62.

— Albert Boone.
II jrg. blz. 37-40 — 85-97 — 109-116 en 157, 159;
III jrg. blz. 17-23 — 33-36 en 49-59.
(2 platen buiten tekst — I kaart — werd ook afzonderlijk in de handel gebracht).

I(sidoor) H(allaert) (Aalst 13 april 1865 - Herdersem 5 april 1958) :

— Eenige mededeelingen over Volksspaarmaatschappijen of uitleggen.
I jrg. blz. 153-156.

Pieraert Jules, Geraardsbergen (6 oktober 1874 - 21 mei 1950) :

— Sint Pieter Vreugd en Deugd van Geeraardsbergen.
I jrg. blz. 106-108 en 119-212.

Oscar Reyntens, Aalst :

— Het oud gebouw in Vlaamschen stijl aan de Groote Markt te Aalst
I jrg. blz. 85-95.

Roegiers Julien :

— Volksspelen en vermakelijkheden van eertijds.
II jrg. blz. 10-12.

— Aalst onder de Kerkelijke Censuur in de Middeleeuwen.
II jrg. blz. 21-24.

— Cessie van Goederen.
II jrg. blz. 44-45.

— Hoe men te Aalst de nederlaag van de Koning van Frankrijk vierde.
II jrg. blz. 117-121.

— Hoe de Aalstenaars in de XVIe eeuw eenen hevigen brand blusten.
II jrg. blz. 183-186 en 194-196.

— Iets voor de liefhebbers van schoon Muziek.
III jrg. blz. 3.

— Erlkönig.
III jrg. blz. 24-27.

— De Aalstersche Draaiers.
III jrg. blz. 24-27.

— Up den Putte.
III jrg. blz. 47-48 en 59-61.

— De oude straten van Aalst. Vanwaar de namen dier straten voortkomen.
III jrg. blz. 72-79 en 81-91.

Soens Ernest :

— Over Verloren Maandag.
I jrg. blz. 53-54.

— De «Herberg» der Abdij van Ninove te Aalst.
I jrg. blz. 53-54.

— Onze Plaatsnamen.
II jrg. blz. 41.

— Cessie van goederen - antwoord.
II jrg. blz. 99-100.

— Nog van Erlkönig.
III jrg. blz. 32.

— Nog «Up den Putte».
III jrg. blz. 67-70.

— Een kunstinventaris in 1777.
III jrg. blz. 91-96 (onvolledig).

Van Bossuyt Vinc. Geraardsbergen :

— Ontstaan en doel van het Vlaamsch Tooneel.
I jrg. blz. 76-77.

— De Godsdienst onzer Voorvaderen.
I jrg. blz. 76-77.

— Sint Pieters-vuren.
I jrg. blz. 125-127.

— Over het oude Markt- en Straatlied.
II jrg. blz. 3-4.

— Het nieuw Hospitaal van Geeraardsbergen.
II jrg. blz. 26-29 (1 plaat buiten tekst).

— Jozef Sadones, Zanger te Geeraardsbergen (1755-1816).
II jrg. blz. 42-44 en 105-107.

Van Lee Karel :

— Karel Broeckaert (Gent 1767 - Aalst 1826).
I jrg. blz. 73-75 en 96-99.

Van Nuffel Petrus (Aalst 10 juli 1871 - 10 augustus 1939) :

— De doodstraf te Aalst.
I jrg. blz. 57-58.

— De politieverordeningen van Aalst in de XVIIIe eeuw.
I jrg. blz. 83 — 103-105 en 116-117.

— Eertijds.
II jrg. blz. 24-25.

— Over den Molendries en St.-Annabrug.
I jrg. blz. 103-105 en 121-123.

— Twee Kunstwerken der hoofdkerk van Aalst. De schilderij van P.P. Rubens en de Remonstrans.
II jrg. blz. 165-172 — 2 platen buiten tekst — werd afzonderlijk in de handel gebracht.

— De Meuleschettekapel te Aalst.
III jrg. blz. 4-5.

Van Wilder Hugo, Denderwindeke :

— De Oude Bieman.
I jrg. blz. 8-9.

— Ook over Klokken.
I jrg. blz. 37-39.

— Vuren en Lichten.
I jrg. blz. 100-102.

— Onze Plaatsnamen (Lieux dits) Meersvoorde onder Denderwindeke. Voorde.
II jrg. blz. 30-32.

— Van Water.
II jrg. blz. 196-200.

— Van Oude Speelgilden.
III jrg. blz. 1-3.

— Van Spotnamen.
III jrg. blz. 44-46.

Vloeryndt Adh. :

— Eenige woorden over oude maatregelen tegen besmettelijke ziekten te Aalst in vroeger eeuwen.
I jrg. blz. 29-30 en 39-43 (onvolledig gebleven).

Nieuw Leven : Kritische Bijdragen.

Artfiel :

— Bezoek aan eene tentoonstelling in het werkhuis van beeldhouwer Van Caelenbergh te Aalst.
I jrg. blz. 25-26.

Fr(anz) C(allebaut) :

— Kunstnieuws — Fr. Van Ertvelde.

— Tentoonstelling van schilderijen te Dendermonde, Februari 1910 (Herman Broeckaert en Herman Courtens).
II jrg. blz. 107-108.

De Keyzer E. — De Elfkoning (Goethe en Schubert).
II jrg. blz. 33-35.

L.S. : — De Lustige Boer.
II jrg. blz. 5.

Hemdey N. : — Over het wezen van A. Rodenbach.
I jrg. blz. 6-8.

E(dmond) S(cheerlinckx) (Aalst 8 april 1862 - 21 april 1934) :

— Uitvoering der Rubenscantate op de Groote Markt te Aalst.
I jrg. blz. 206-211.

— Paul Gilson.
II jrg. blz. 51-52.

— Concert in de Muziekschool van Aalst.
II jrg. blz. 189-190.

Veritas : — Concert der Stedelijke Muziekschool van Aalst.
I jrg. blz. 84.

Naamloos : — Passiespelen te Aalst.
II jrg. blz. 181-182.

Nieuw Leven : Boekbesprekingen.

Burger H. :

— Een Standaardwerk van Nederlandsche Geneeskunde.
(Dr. Is. Bauwens : Nederlandsch Woordenboek der Geneeskunde).
III jrg. blz. 39-41.

De Pratere Fl., Aalst :

— Het voormalig Klooster der Carmelieten te Aalst door Petrus Van Nuffel.
I jrg. blz. 66.

E.P.M. : — De Godvruchtige Zanger — Drukkerij Van Staelen-Coene, Kortessem.
III jrg. blz. 16.

I(sidoor) H(allaert) :

— De Varende Zanger — L. Lambrechts.
II jrg. blz. 49.

Loockx Ph. :

— De Varende Zanger — Dichtbundel Lambrecht Lambrechts.
II jrg. blz. 47-49.

Ernest Soens, Gent :

— Geschiedenis van het Tooneel te Aalst en voornamelijk van de koninklijke Rederijkerskamer «De Catharinisten» door Val. D'Hondt bij P. Van Schuylenbergh.
I jrg. blz. 122-124.

— De Abdij van Ten Roosen door Oscar Reyntens.
I jrg. blz. 134-135.

Naamloos :

— Verzekens voor Huis, Hart en Werk door A. Van de Maele.
III jrg. blz. 26-64 (onvolledig gebleven).

— De Geuzenstad door Karel Van den Oever.
III jrg. blz. 80.

Nieuw Leven : Diversen.

Tekeningen : Goethals Emiel :

— Kasteel van Verdoemenis - buitenzicht.
I jrg. blz. 44.

— Kasteel van Verdoemenis - binnenzicht.
I jrg. blz. 63.

— Het hersteld gebouw in Vlaamschen stijl aan de groote Markt van Aalst.
I jrg. blz. 124.

Jan Van Malderen (Aalst 6 juni 1883 - 13 december 1958) :

De Meuleschettekapel.
III jrg. blz. 4.

De Redaktie :

— Beste Lezer : I, jrg. blz. 1-2.

— Dank : I jrg. blz. 21.

— Een Kunstkring te Aalst : I jrg. blz. 212.

— Aan het Publiek : I jrg. blz. 212.

— Letternieuws : II jrg. blz. 201.

De Beheerraad :

— Aan onze Lezers : II jrg. blz. 206.

Dr. Isidoor Bauwens :

— Vlaamsche Vrienden : I jrg. blz. 3-4.

Lodewijk de Bethune :

— Nieuw Leven treedt zijnen tweeden jaargang in.
II jrg. blz. 1-2.

Valerius D'Hondt en Lodewijk de Bethune : Museum van Volkskunde. — III jrg. blz. 5-7

Sprokkelingen :

— I jrg. blz. 20, 26 — 51, 52 — 68, 84.
II jrg. blz. 9, 36, 108.

Berichten :

— III jrg. blz. 16 en 23.

III. EXCELSIOR

Maandblad voor Vlaamse Beweging en Kunst onder kenspreuk «Wij willen ons zelf zijn» en «Iedere vogel zingt zoals hij gebekt is».

Gesticht en geleid door Jef Crick. Een lijst van medewerkers werd niet gepubliceerd. Van de vroegere medewerkers aan «Nieuw Leven» ontmoeten wij enkel Leo Crick, Basiel De Craene, Edmond Scheerlinckx en André Van Acker.

Het eerste nummer verscheen in november 1913 op dagbladformaat. Er was een gewone uitgave (1 fr. per jaar) en een prachtuitgave op houtvrij papier (2 fr. per jaar). Het eerste nummer werd naderhand herdrukt op formaat 27 x 18 cm. Er verschenen aldus 9 afleveringen; in totaal 144 blz.

Het was een katoliek maandblad met literaire en artistieke bijdragen «om een andere klok te laten uitklinken; om het volk te verfijnen, te ontwikkelen, te doen hoger stijgen hetzij door de Vlaamse Beweging, hetzij door de Kunst».

Het wilde het orgaan zijn van de jongste vooroorlogse generatie en een voorbode van de Vlaamse Beweging die te Aalst naderhand zo weelderig zou bloeien. Het richtte zich in «vier puntjes van belang» tot de studentengroeperingen, de lokale kunstkringen en bij name tot de Katolieke Vlaamse Hogeschooluitbreiding, waarmede het in voeling wenste te treden om aan opbouwende kritiek te doen. Zo wilde «Excelsior» het leidende tijdschrift worden voor het Land van Aalst. Daarbij werd beroep gedaan op de geestelijkheid, de politieke mandatarissen, de middenstand en ook op de arbeiders en werd gevraagd om steun. Het wenste open te staan voor allen, om aan te moedigen en te leiden.

Het tijdschrift was ruimer opgevat dan «Nieuw Leven». Naast korte verhalen en poëzie verschenen er ook bijdragen gewijd aan sociale problemen, muziek en wetenschappelijke artikels. Ook meerdere boekbesprekingen, zij het dan ook hier, hoofdzakelijk van medewerkers. Geschiedkundige bijdragen of folklore kwamen er vooralsnog niet in voor.

De redaktie was aanvankelijk gevestigd, Schoolstraat 14, bij Georges Van de Putte, doch werd, vanaf nr. 4 (februari 1914), overgebracht naar het Keizerlijk plein nr. 6 (Jef Crick).

Het eerste nummer werd opgedragen aan Dr. Isidoor Bauwens, en roemde zijn liefde tot de studie, tot de taak, tot het volk. Een bewijs dat de jongere generatie hem niet vergeten was, maar hem bovendien nog hoogschatte en erkende. Het wordt besloten met de leuze «Ad Majorem Dei Gloriam». Was dit geen bescheiden hulde aan de paters Stracke en Bauwens, die gewis de onderneming met hun volle gezag hebben ondersteund ? Het uitbreken van de oorlog was het einde van het tijdschrift; hier werd een schone belofte aan duigen geslagen.

JEF CRICK

Werd geboren te Aalst de 23 oktober 1890. Hij studeerde aan het Sint-Jozefskollege en volgde daarna een private kunstopleiding. Een tijdje was hij sekretaris bij baron Lodewijk de Bethune waarna hij in de journalistiek terecht kwam waar hij zich specialiseerde in kunstreportages. Hij legde een grote bedrijvigheid aan de dag; aldus was hij verbonden aan De Denderbode, vervolgens aan De Standaard, Ons Volk Ontwaakt, Het Volk en schreef hij verzen voor talrijke tijdschriften : Jong Dietschland, Dietsche Warande en Belfort, e.a. In de dertiger jaren zou men geen belangrijk blad kunnen noemen waarin geen gedichten of bijdragen van zijne hand zijn verschenen.

Aanvankelijk schreef hij gedichten, zoals Verzekens (1911); Smartlied (1915) een sonnettenkrans; Mondscheinsonnate van Beethoven (1916) en Sonnetten (1918); ook veel lieder- en koorteksten voor tal van toondichters.

Hij was veelzijdig en heeft zowat alle genres beoefend. Tot zijn meest bekende toneelwerken behoren : Pax (1917) een kerstspel; Fra Angelico (1926); Veva, spel van maskers en zielen; en Licht (1936) een vredesspel.

Hij woonde enkele jaren op het (toen vervallen) kasteel van Laarne. Het resultaat was «De Ridder van het slot van Laerne», werk dat hij eerst schreef in samenwerking met Jef Scheirs (Oudegem 23 april 1885 - Sint Agatha Berchem 14 augustus 1960) doch dat hij nadien herschreef en omvormde tot «Monica» en waarmede hij de Karel Barbierprijs van de Koninklijke Vlaamse Akademie won.

Verdere zeer geslaagde volksromans zijn : Freddy, jongensroman; De Man die zijn Lijf verloor, sociale parodie; Oorlogswee (1915); Toen Moeder heenging... familieroman.

Zijn beste werk is ontegensprekelijk «Petrus Paulus Rubens, de Roman van zijn Leven», waarvan een Franse vertaling verscheen.

Zijn grootste verdienste is echter zijn werk als kuluurverspreider; o.m. door het uitgeven van verschillende Kunstalbums. Geen beeldend kunstenaar is hem onbekend gebleven en werd niet door zijn pen aan het publiek voorgesteld in opbouwende kritiek.

Over de vooraanstaande Vlamingen, begraven op het Campo Sancto te Sint-Amandsberg, schreef hij een hele reeks verhandelingen : Dr. F.A. Snellaert, De Guislain, Frans De Potter, Florimond Van Duyse, Prudens Van Duyse, Ledeganck, J.F. Willems. Verder wijdde hij ook nog studies aan de kunstschilders Pros Bosteels, Octaaf Soudan en Walter Stevens.

Nog andere werken door hem geschreven zijn : Silhouetten van Vlaamsche Kunstenaars. Interviews en Studies; Van een pater die een schilder was; In memoriam Lod. Taymans S.J.; Johannes Jörgensen; Conscience : intieme bladzijden uit zijn leven; Bij de herdenking van Jan-Frans Willems, vader der Vlaamsche Beweging; Jan Frans Willems, vader der Vlaamsche Beweging : zijn volledig levensbeeld (1846-1946); Losse Gedachten over Albrecht Rodenbach. Hij overleed te Sint-Amandsberg op 8 juni 1965 en werd begraven op datzelfde Campo Sancto waarover hij zo veel geschreven had.

De Drukkerij Van de Putte.

Op 20 augustus 1871 veranderde het weekblad «De Denderbode», gesticht in 1846 door Adolf Byl (1817-1903), eigenaar en kwam in bezit van de familie Van de Putte.

Pieter Domien Van de Putte, geboren te Brussel op 13 juli 1823 en overleden te Denderhoutem 22 juli 1888 werd vervolgens eigenaar-opsteller. Hij oefende verschillende belangrijke funkties uit, was Lid van de Goede Mannenraad, lid van het bestuur van de Berg van Barmhartigheid en van het Bureel van Weldadigheid.

Hij werd opgevolgd door Clemens Van de Putte (Aalst 7 november 1838 - 17 februari 1913), lid van het Middenkomitee der Katolieke Bewarende Vereniging van het Arrondissement Aalst, lid van de Aalsterse Spaarkas en van het Bureel van Weldadigheid, lid van het Besturend Komitee ter bescherming van de Werkmanswoningen in het Arrondissement Aalst, officier en lid van de Revisieraad der Aalsterse Burgerwacht. Hij stichtte een boek- en steendrukkerij waarvan alle machines aangedreven werden door een stadsgasmotor.

Na hem kwam Georges Van de Putte (Aalst 23 augustus 1874 - 2 januari 1964) die stop zette met de steendruk en overging tot vernieuwing van de boekdruk.

De huidige bedrijfsleider is Antoine Van de Putte (Aalst 6 februari 1911) die het atelier grondig moderniseerde en uitbreidde.

In de loop van haar bestaan werd de firma Van de Putte :

— drukker-uitgever van het weekblad «De Aalstersche Pachter» (1880) een blad ter bevordering en verbetering van Landbouw en Nijverheid, dat echter spoedig ophield te verschijnen;

— drukker uitgever van «De Denderbode», een katoliek, Vlaams, volksgezind orgaan van de Stad en het Arrondissement Aalst; een blad dat van 1886 tot 1913 twee maal per week verscheen, en bleef verschijnen tot 1921;

— drukker-uitgever van het vakblad «Het Hout en zijn Bewerking», een blad voor ambachtslieden die werkzaam zijn in de houtnijverheid (1911);

— drukker vanaf 1901 van de «Maria-groet uit Affligem» (1900-1914), maandblad uitgegeven door de Abdij van Affligem; verschijnt nog.

— uitgever van «Nieuwe Vlaamsche Illustratie (1895 - bestond nog einde 1897) een wekelijks premieblad voor de lezers van «De Denderbode»; ontspanningslektuur gedrukt bij Van Ditmar te Utrecht;

— drukker van «De Standaard van het Arrondissement Aalst», weekblad (1894), katoliek opinie- en informatieblad dat zich richtte tot de landbouwers en arbeiders, maar dat ook geen lange levensduur kende.

Benevens de «Mariagroet uit Affligem» reeds vernoemd, verzorgt de Drukkerij Van de Putte de uitgave van «Liturgisch Tijdschrift» Affligem; «Sint Antoniusklokje» Halle; «Jong Leven» en «Jong en Oud» Sint Jozefskollege, Aalst; «De Meidoorn» Normaalschool Eekio; «Ontwake» Dames van Maria, Aalst, en het lokaal sportblad «De Eendrachter».

Bovendien werden o.a. volgende boeken uitgegeven :

Willem-Jozef Van de Putte (Aalst 3 oktober 1842 - Denderhoutem 6 augustus 1911), pastoor te Denderhoutem, zoon van Pieter Domien : De Heilige Rochus en zijn Eeredienst (1886);

WVDP (Willem Van de Putte) : Het leven der H. Margareta, Maagd en Martelares. 1888 (tweede uitgave);

X. : Jaarboek van den Catholieken Burgerskring «De Vriendschap» - 1904.

Dr. Isidoor Bauwens : Iwein van Aalst, geschiedkundig verhaal - 5e druk - 1906.

X. : Ter gedachtenis van den heer Jozef-Frans Eeman - 1907.

Petrus Van Nuffel (Aalst 10 juli 1871 - 10 augustus 1939) :

— Dirka of de Spaansche oproerlingen van 1576 te Aalst - 1910.
— De Kapel van O.-L.- Vr. ter Meuleschette te Aalst - 1910.
— Alostum Religiosum - 1911.
— Voor de Paus - 1916.
— De Franschen in Vlaanderen - 1916.
— Van den Oorsprong der Werfkapel - 1917.
— Op wandel buiten de Stadspoorten van Aalst - 1918.
— Tu es Petrus - 1918.
— De Aalstenaars in 1302 - 1930.

— Schepen Desiré De Wolf en ons Stadspark - 1931.

— De Schilderijen der Sint Martenskerk van Aalst - 1935.

Jef Crick : - Mondschein-Sonate van Beethoven - 1916.

Jan Hammenecker (1878-1932) : - Voor een Ziel - 1926.

Dom Renerius Podevijn (1887-1965) : - De Heilige Gudula en hare Familie - 1927.

F. De Vleeschouwer — De Wenende Maagd van La Salette — 1957.

Henri Schoofs — Het Milde Jaar — 1946.

Firmin Van der Poorten — De Verten scheiden niet — 1946.

Fr. Van Looy — Weerstand van Materialen — z.d.

— De Autopraktijk — z.d.

Verslagboeken van het Bestuur en den Toestand der Stadszaken - van 1871 tot ± 1914.

In opdracht van de uitgeverij De Standaard werd ook «De Geschiedenis van Antwerpen» van Floris Prins gedrukt.

Deze onvolledige opgave toont ons toch aan dat de uitgaven der drukkerij zich hoofdzakelijk beperkten tot het uitgeven van volkslektuur met opvoedkundige strekking. Hiertoe droeg Petrus Van Nuffel in niet geringe mate bij om zijn stadsgenoten het verleden van Aalst beter te leren kennen. Een paar andere werken wijzen op de politieke denkwijze van de drukker, terwijl wij de Verslagboeken der Stad een interessant en boeiend tijdsdokument kunnen noemen.

Excelsior : Gedichten.

A.C. : — Ter nagedachtenis van den goeden en diepbetreurden Vriend, E.H. P. Verschraegen.
blz. 52-54 — 65 verzen.

Jef Crick :

— Rozenkrans.
blz. 10-11 — 46 verzen.

— Schoonheidsvisioenen.
blz. 29-30 — 35 verzen. — Aan Lodewijk Dosfel.

— Lentelied.
blz. 84-85 — 6 x 6 verzen.

— Het Lied van den Mei-nacht.
blz. 109 — sonnet.

René De Clercq (Deerlijk 4 november 1877 — St.-Maartensdijk 12 juni 1932) :

— Wat doen wij voor U.
blz. 49 — 12 verzen.

Richard De Cneudt (Gent 24 september 1877 - 29 januari 1959) :

— Mei-sonnetten.
blz. 101 — 2 sonnetten.

— O dat de zon gezegend zij.
blz. 129 — 5 x 4 verzen.

De Roeck Remy :

— Ik zit hier in 't wilde.
blz. 77-78 — 4 x 7 verzen.

Jeanne L., Lokeren :

— Voor Jozef.
blz. 142 — 3 x 4 verzen.

Mahy Valerius :

— Sitio.
blz. 51-52 — sonnet.

— Gij hebt mijn hart gevangen.
blz. 136 — 4 x 8 verzen.

R.S. : —Meie-weemoed

J.S. : — Aan een Kommuniekantje.
blz. 124 — 3 x 8 verzen.
blz. 110 — 3 x 6 verzen.

Simoens Amand (Kortrijk 10 december 1884 — Mortsel 9 maart 1963)

— Nacht.
blz. 83 — 5 x 4 verzen.

— Heimwee.
blz. 83-84 — 11 x 2 verzen.

— Onuitgesproken Heil.
blz. 102 — sonnet.

— Mei.
blz. 102 — 3 x 8 verzen.

Singulfedes : Geboortegrond.
blz. 47 — 14 verzen.

Smetsen Jef : — Van droeven doler.
blz. 30 — sonnet.

Pater Hilarion Thans (Maastricht 12 januari 1884 — Smeermaas 10 januri 1963) :

— Vroegmis.
blz. 20 — 2 x 4 verzen + 3 x 2 verzen.

— Ad te Suspiramus.
blz. 36 — 6 x 4 verzen.

— Zoo bad Ons Heer, Fieneke Ummels.
blz. 65-66 — 7 x 6 verzen.

— Een Zonnedag.
blz. 97 — 2 x 4 verzen + 3 x 2 verzen.

— Brugge.
blz. 113 — Sonnet.

Van Beugem Isidoor (ps. Isidoor Verdoodt — Moorsel 23 september 1889 - Gent 13 december 1943).

— Er gaat iets wonderbaars gebeuren.
blz. 43 — 2 x 8 verzen.

— 't Is morgen Palmenzondag.
blz. 43-44 — 4 x 5 verzen.

— 'k Heb het schoone gevoel.
blz. 120 — 3 x 6 verzen.

Van den Broeck A. :

— Théros' dood.
blz. 45-47 — 5 sonnetten.

— Veldkruis.
blz. 64 — sonnet.

— 's Avonds.
blz. 135 — 2 x 4 verzen.

Van der Varen Firmin :

— Droefheid.
blz. 94 — 2 x 4 verzen.

— Avondbee.
blz. 94 — 2 x 4 verzen.

Excelsior : Proza.

Cecil Grace (ps. Jef Crick) :

— Lente-Brieven.
blz. 92-94 en 113-120.

Elmar (ps. Jef Crick) :

— Van Gelukkige Kleinen (Sinte Maartenvertelsel).
blz. 11-13.

— Reisindrukken. Uit Brugge.
blz. 140-142.

Van Acker André (Aalst 1889 - 1921) : — Godelieve.
blz. 7-10.

— Van den Kanarievogel en 't Simpel Zieltje — Oorspronkelijke Brugsche Novelle.
blz. 24-26 — 36-39 en 75-77.

Van Driessche Albert (Berto van Kalderkerke — Grembergen 16 mei 1885 — Sint-Niklaas 19 augustus 1961) :

— De Sireen — Losse schets uit een sociale streekroman in bewerking.

Willem Dirk : — Voorjaarsdagen.
blz. 78-79.

Excelsior : Kritische Bijdragen en Boekbeoordelingen :

A.C. : — Rabindra Nath Tagore.
blz. 20-24.

— De Geschiedenis eener Ziel.
blz. 73-74 — 103-106 en 121-123 (onvolledig).

Coulon René :
— Iets over Kunst — Rond eene Tentoonstelling.
blz. 85-88.

Crick Jef :
— Een nieuwe Dichter : Pater Hilarion Thans O.F.M : Omheinde Hoven.
blz. 54-64.
— Berto van Kalderkerke : Uit donkere dagen.
blz. 79-80.
— Isidoor Van Beugem : Zwellende Botten.
blz. 94-96.
— Amand Simoens : Na den Storm.
blz. 124-126
— Vlaanderens Hoogdag te Gent — 19 juli 1914.
blz. 136-139.
— Fons Van de Maele : Verzekens voor ons Volk.
blz. 142-143.

Cuppens August (Beringen 22 juni 1862 - Loksbergen 1 juni 1924) :
— Omheinde hoven van P. Hilarion Thans.
blz. 48.

De Ryck G : — Iets over Engeland — blz. 106-108.

Excelsior (ps. Jef Crick) :
— Vlaamsch in het Onderwijs.
blz. 49-51.

F.S. : — Zonne ! toneelspel in drie bedrijven van Fons Sevens.
blz. 96.

F.V. : — De Lichtende Schemer van Jef Swinnen.
blz. 127-128.

Jef Gasselman (Basiel De Craene — Waarschoot 15 april 1880 — Merendree 10 mei 1956).
— Lentezangen door P. Verschraegen, pr.;
blz. 32.

Josse (ps. Jef Crick) :
— Geestelijke Liederen van Lod. De Vocht.
blz.26-29.

K.H. — Verzekens van Jef Crick.
blz. 31.

Missiaen Berthold (kloosternaam voor Gabriel Messiaen — Westkapelle 29 december 1884 — Brugge 24 augustus 1932) :
— Vrouwenbeweging. — blz. 17-20 — 31-36 en 81-83.

Musicus (ps. Jef Crick) :
— Richard Wagner en de Fransche Kritiek — blz. 88-92.
— Voor Taal en Volk — blz. 110-111.

Pictor : — Schilder en Beeldhouwkunst — KunsttentoonsteIling.

Van Zandykce — De Geyter, te Lede. — blz. 44-45.

E(dmond) S(cheerlinckx) — (Aalst 8 april 1862 - 21 apriI 1934) :

— Muziekale Kronijk — Concert-avond voor vocale muziek door de zangkapel der Antwerpsche Kathedraal. blz. 39-43.

Pater Desideer Adolf Stracke, S.J. (Antwerpen 12 december 1875 - 18 februari 1970) :

— Katholiek en Vlaamsch. — blz. 66-67.

Van Bergen Emiel (Hoogstraten 3 april 1885 — Oudergem) :

— Het nieuwere Woord-toondrama. — blz. 67-72.

— Loigny (Baroches-les Hautes) — De 2de December 1870 van Karl Tanera, vertaald door E. Van Bergen. blz. 130-135.

Excelsior : Diversen.

Mededelingen van de Redaktie : Excelsior :

— Tot den lezer — blz. 1.

— Ons Programma — blz. 1.

— Dr. Isidoor Bauwens in honorem : blz. 4.

— Vier puntjes van Belang — blz. 6.

— Een woord tot onze studenten, Inschrijvers, Propagandisten, Medewerkers — blz. 13-16.

— Zalig Nieuwjaar — blz. 33.

— In Memoriam E.H.P. Verschraegen — blz. 52

Diversen : blz. 16 — 80 — 110 — 112 — 126 en 143-144.

Illustraties : Portret van Dr. Isidoor Bauwens — blz. 4.

Joe English : Kerstnacht — blz. 12.

Portret H. Theresia van Lisieux met haar vader — blz. 105.

Portret H. Theresia van Lisieux — blz. 123.

Muziek : — Driekoningenlied (woorden Aug. Cuppens (1862-1924) — Muziek Lod. De Vocht (1887) : — blz. 40-41.

— En die ons Leentje kussen mag (woorden Ernest De Weert 1886-1942) — muziek Franz Boogaerts (1888-1950); — blz. 144.

— Vlaanderen (woorden Willem Gyssels — muziek Renaat Veremans (1894-1969) — blz. 144.

23 mei 1974 (1) C. Uyttersprot

(1) Dank ben ik vooral verschuldigd aan de heer Fritz Courteaux die mij tal van geschiedkundige details bezorgde en bovendien bereidwillig hielp de drukproeven te verbeteren. Evenzo aan de heer Karel Baert die mij wegwijs maakte in het Stedelijk Archief en herhaaldelijk op een voorkomende manier heeft geholpen.

Verder ben ik erkentelijkheid verschuldigd aan de heer Marcel de Clippele, aan de E.H. Archivaris van het Bisdom Gent, aan de Gemeentebesturen van Aalst, Denderhoutem, Geraardsbergen, Moorsel en Ninove; aan de Heemkundige Kring van Lede; aan Mejuffer M.T. Crick, de heer Antoon Van de Putte, de heer Jan Van der Hulst, de heer Georges Van Lierde, Mevrouw Van Schuylenbergh-Wynant, de heer Chr. Willems, de heer Alfred Mahauden uit Geraardsbergen en de heer Albert D'Hoker uit Mere.

ONZE BIBLIOGRAFIE

43) ALGEMEEN.

JOZEF DE BROUWER :

BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN DE KERKELIJKE INSTELLINGEN EN HET GODSDIENSTIG LEVEN IN HET LAND VAN AALST TUSSEN 1621 EN 1796. DEEL I. DE GEESTELIJKHEID EN HUN MEDEWERKERS.

390 blz. Eerste van de vijf geplande delen. Offsetdruk. Uitgave in eigen beheer : Van Schoorstraat 12, Dendermonde 2. 1975.

Drukkerij van het Therapeutisch Centrum «Koningin Fabiola» te Lede.
Prijs voor de vijf delen : 1400 fr.

Een vijftiental jaren geleden publiceerde Jozef De Brouwer in het Land van Aalst de «Bijdrage tot de geschiedenis van het godsdienstig leven en de kerkelijke instellingen in het Land van Aalst tussen 1550 en 1621 volgens de dekenale bezoeken». De auteur heeft ditzelfde onderwerp hernomen en behandelt de periode tussen 1621 en 1796. Hiervoor heeft hij echter heel wat meer bronnen aangesproken. Zijn werk, dat uit vijf delen zal bestaan, en waarvan we hier het eerste deel aan onze lezers presenteren, getuigt nogmaals van de enorme werkkracht die de auteur bezielt in zijn historische opzoekingen. Deze studie zal voor de geschoolde geschiedkundige wellicht heel wat tekorten en fouten vertonen, vooral daar waar op bepaalde punten teveel in details werd getreden, bekent de auteur in zijn woord vooraf. Mogelijk. Disputen en kritiek zijn alledaagse kost bij om het even welke uitgave. Maar heeft dit detailwerk geen biezondere betekenis ? Waar zouden we staan met onze kennis van het godsdienstig leven en van de kerkelijke instellingen van ons eigen bisdom Gent en aanpalende bisdommen zonder het werk van Jozef De Brouwer ? Jaren en jaren heeft hij alle mogelijke archiefstukken geraadpleegd, duizende en duizende notities genomen. Wie en waar is een auteur die dat deed in de tijd vóór hem ? Over zulkdanig detailverzamelen stappen geschoolden al te makkelijk heen; ze schijnen de basis van alle geschiedenis te minimalizeren : het leven van de kleine gemeenschap van een dorp of parochie. We geven heel in het kort de hoofdlijnen weer van deze editie om onze lezers de kans te geven met dit werk nader kennis te maken. Na een uitgebreide lijst van bronnenmateriaal : archiefstukken en uitgegeven werken, schrijft hij een korte situatieschets der dekenijen van het Land van Aalst : geografische toelichting, de sociale toestanden, en de weerslag van het oorlogsgeweld. Verder is het boek ingedeeld in zes hoofdstukken : de parochiegeestelijken, de pastoors, de onderpastoors, de kosters en de kerkmeesters. Samenvattende beschouwingen sluiten dit werk af. Wie het boek aandachtig leest kan zich een trouw beeld vormen van het geestelijke leven in onze gewesten na het Concilie van Trente. Heel wat misopvattingen worden hier rechtgezet. De lezer die over eigen dekenij of parochie dokumentatie zoekt, zal die in dit oeuvre overvloedig vinden. We wensen het boek een brede verspreiding toe; vooral in onze priestermiddens komt het op zijn plaats. Historia docet. ! ! Ook in onze tijd geldt dit gezegde. Na de kennis van een algemene kerkgeschiedenis komt de kennis van de geschiedenis der kerk en haar leven op eigen dorp of parochie vooraan te staan. Niet alleen de historicus, maar ook de genealoog kan het boek best gebruiken, want familienamen komen er overvloedig in voor. We feliciteren de auteur voor zijn uitzonderlijke aanbreng in onze plaatselijke kerkgeschiedenis en met belangstelling wachten we op de volgende delen die in de loop van dit jaar van de pers komen.

44) ALGEMEEN.

DE VLAAMSE ARDENNEN. TOERISTISCH. ECONOMISCH.

120 blz. groot formaat. 34 kunstplaten. Kunstalbum uitgegeven ter gelegenheid van het 125 jarig bestaan van de Kamer voor Handel en Nijverheid van de Vlaamse Ardennen. De teksten zijn van Harold Herberigs, de kunstplaten van Marcel Van Wambeke en de economische dokumentatie van Steur, Van Steenbrugge en Paternoster. Oudenaarde 1974. Drukker Meirsschaut, Kruishoutem. Prijs : 300 fr.

Verleden jaar vierde de Kamer voor Handel en Nijverheid van de Vlaamse Ardennen te Oudenaarde haar 125 jarig bestaan. Feestviering waarop ook Zijne Majesteit Koning Boudewijn met Hare Majesteit Koningin Fabiola aanwezig waren. Bij die gelegenheid verscheen dit prachtig album. Onze Vlaamse Ardennen zijn gelegen tussen Geraardsbergen, Zottegem, Ronse, Brakel en Oudenaarde, en de zuidelijke provinciegrens. Ze bestrijken iets meer dan het huidig arrondissement Oudenaarde. Dit gebied met zijn schilderachtige landschappen, zijn stille dorpen en oude steden, evolueerde niet, of althans niet voldoende, met de andere landsgedeelten. De ijverige bevolking vond geen voldoende werk; duizende loontrekkers vloeiden af naar de kolenbekkens van Wallonie of naar de seizoenarbeid in Frankrijk. De vele kleine landbouwbedrijven waren nauwelijks leefbaar. Gelukkig kwam in de laatste jaren een kentering. De fusies te Zottegem, Ronse, Kluisbergen, Geraardsberben, Brakel en Oudenaarde hebben tot die kentering veel bijgedragen. Er ontstond plaatselijke nijverheid met al de gevolgen vandien. Het boek biedt twee hoofdthema's : eerstens het toeristisch foto-album met 34 volle bladzijdeplaten, bizonder mooie kleurefoto's, waarvan er 27 genomen zijn in lokaliteiten die tot het Land van Aalst behoren : zo natuurgezichten zuidwaarts Oudenaarde, gezichten van de Zwalm, het kasteel van Leeuwergem, het kasteel van Egmont te Zottegem, het kasteel van Beerlegem, het kasteel Kalmont te Kluisbergen, de Hoge Mote te Ronse, de kerk van Rozebeke, de kerk van Pamele, de kerk van Godveerdegem, de kerktoren van Nederbrakel, de krypte te Ronse, meubilair uit de kerk van Opbrakel,, de kerk van Sint-Maria-Latem, de abdij Maagdendaele, een schilderij uit het stadhuis van Geraardsbergen en een uit de abdij Sint-Adriaan derzelfde stad, Gallo-Romeins vaatwerk en munten te Velzeke, een weefstoel uit 1779 te Ronse. Graag hadden we in deze reeks illustraties ook de kartuizerkerk van St.-Martens-Lierde gezien. Tweedens : de grafische ekonomische dokumentatie, met kaarten in kleur waarop alle facetten van de ekonomie zijn aangebracht. Een uitgave die de Zuid-Oostvlaming zal aanspreken. Voor de lezers die onze Vlaamse Ardennen soms niet, of onvoldoende kennen, blijkt het boek een vriendelijke wenk te zijn om de Vlaamse Ardennen te leren kennen en waarderen, hetzij als toerist, hetzij als medewerker of helper in de ekonomische opgang van deze rustige streek.

45) ALGEMEEN.

P. VAN BUTSELE :

DE ABDIJ VAN BONEFFE. VLAAMSE NALATENSCHAP IN HET GRAAFSCHAP NAMEN.

117 blz. Een illustratie. Uitgaven Familia et patria. Handzame 1974. Prijs : 150 fr.

De abdij van Boneffe — topografisch ligt Boneffe in het uiterste noorden van de provincie Namen — kent een dubbele geschiedenis. Gesticht in 1240 was de abdij oorspronkelijk een nonnenklooster. In 1461 gaf de toenmalige abdis haar ontslag en de stichting kwam over naar de Cisterciensermonikken. Ons, Vlamingen, verbaast het dat in deze abdij zo diep in Wallonie, die kommunauteit, dat mannenklooster, vanaf 1461 tot de eerste helft van de 17e eeuw overwegend uit Vlaamse monikken bestond. Op de 262 eerste aangegeven monikken waren er slechts 26 afkomstig uit Wallonie. De auteur citeert

een lange reeks van kloosterlingen, ondergebracht in de verschillende hoofdstukken die zijn : de katalogus van alle religieuzen, uit het obituarium, professie en rentebrieven, de katalogus der fraters konversen (= lekebroeders), de katalogus der fraters familiares (= dienstbroeders), de kloosterlingen die hun geloften verbraken, de weldoener der abdij en tituli Boneffiensium. Uit het groot aantal Vlaamse kloosterlingen nemen we deze hieruit die afkomstig zijn uit het Land van Aalst : de eerste abt van dit mannenklooster was Dom Petrus Multoris (= De Mulder) uit Aalst. Hij overleed 6 augustus 1470. Tweede abt was Dom Theodoricus Wrese eveneens uit Aalst. Hij overleed te Namen op 10 december 1480. Dom Gerardus Robays uit Zottegem werd de achtste abt, hij werd in 1570 tot abt gekozen en overleed in Maastricht op 2 september 1579. In de katalogus der religieuzen vinden we Jacobus uit Aalst, overleden te Boneffe op 1 april 1483; Walterus Iders uit Aalst, overleden te Boneffe op 1 juni 1483; Laurentius Tinctoris (=Verwers) uit Aalst, overleden te Boneffe op 30 juni 1517; Henricus Villici (= De Meyer) uit Aalst, overleden te Boneffe op 14 november 1482; Joannes Steerten uit Velzeke, overleden op 13 april 1501. In de katalogus van de lekebroeders staan genoteerd : Philippus uit Elst, overleden op 17 februari 1493; Josephus Haltaert uit Aalst, overleden op 29 mei 1503; Joannes Van Antwerpen uit Aalst, overleden op 13 februari 1533. De katalogus van de dienstbroeders vermeldt : Petrus Malinx uit Aalst, overleden op 10 februari 1483; Petrus Effolter uit Borsbeke, overleden op 11 februari 1532; Adrianus Bellezone of Bellesone uit Brakel (Nederbrakel of Opbrakel) overleden op 2 augustus 1522 en Laurentius Lieuwebeke uit Zarlardinge, overleden op 16 februari 1540. Opvallend is wel het groot aantal afkomstig uit de stad Aalst. De abdij van Boneffe had ook betrekkingen met de stad Oudenaarde. Daar werden wettelijke passeringen opgesteld die de abdij begunstigden. Monikken uit Boneffe kwamen naar de nonnenabdij van Maagdendale te Pamele-Oudenaarde, waar ze optraden als oversten of als biechtvaders. Een werk dat én historicus én genealoog kan interesseren.

46) ALGEMEEN

FORTUNE KOLLER :

GENS DE CHEZ NOUS DANS LES DIVERS ORDRES DE CHEVALERIE SOUS L'ANCIEN REGIME.

292 blz. Voorwoord van Louis Robyns de Schneidauer, ere-direkteur Ministerie van Buitenlandse Zaken. 1974. Drukkerij G. Lelotte, Dison.
Prijs : 1500 fr.

Met «gens de chez nous» bedoelt de auteur de vroegere Nederlanden die in het huidig Noord-Frankrijk omvatten het departement van Pas de Calais (met Duinkerke, Boulogne sur mer, St.-Omer, en Arras) alsook het oud Frans-Vlaanderen (met Lille, Valenciennes, Cambrai, Douai en Orchies) en zich naar het oosten uitstrekten naar de landen van de Rijn tot Keulen. Ten noorden omvatten de Nederlanden het huidige Holland, Friesland incluis. Hij voegt er nog aan toe Franche-Comté — het graafschap Boergondie — dat tot 1675 onder voogdij van onze vorsten stond. Uit onze eigene provincien komen weinig ridders voor, en zeker weinig uit het Land van Aalst. We kunslechts vermelden : Jean Frangues Diericx, heer van Burst, Bambrugge en Zonnegem, president van de Raad van Vlaanderen, ridder van de Orde van St.-Etienne; echtgenoot van Marie-Jacqueline Veltganck; Guillaume Bette, baron en later markies van Lede, heer van Impe en Hofstade, hij werd baron van Lede in 1633, ridder van de Orde van St.-Jacobus, gehuwd met Anne-Marie de Hornes; Ambroise Bette, markies van Lede, overleden 1706, gehuwd met Dorothée Brigitte de Croy, ridder van de Orde van St.-Jacobus; Jean François Bette, markies van Lede, huwde in 1722 met Anne-Marie de Croy, ridder van de Orde van St.-Jacobus; Ferdinand François Bette, in 1779 markies van Lede, maarschalk in de Franse legers, ridder in de Orde van St.-Lodewijk; Lievin Borluut, overleden in 1548, ridder in de Orde van Jeru-

zalem, gehuwd met Maria Damman, heer van St.-Denijs-Boekel; Josse Borluut, overleden in 1591, heer van Sint-Denijs-Boekel, ridder in de Orde van Jeruzalem; Rodriguez d'Evora y Vega, ridder in de Orde van St.-Jacobus, markies van Rode, baron van Beerlegem; Philippe van Royen, heer van Gijzegem, ridder in de Orde van het H. Graf, overleed in 1522; Jean d'Ydeghem, heer van Wieze, goeverneur van Doornik in 1574, ridder in de Orde van St.-Jacobus. Deze en al de overige titulares heeft de auteur bondig getekend met gegevens die als biografisch materiaal kunnen gebruikt worden. Historici en genealogen ontdekken in dit werk een rijke dokumentatie.

47) ALGEMEEN.

JOZEF DE BROUWER :

KLOKKENTAAL.

Ons Heem. Tweemaandelijks tijdschrift van het Verbond voor Heemkunde. Jaargang 29, nr. 1. Louwmaand 1975, blz. 7.

In de tijd dat de klokken van onze kerken de volle belangstelling bij ons volk genoten en dat de dorpelingen naar de taal van vreugde of smart luisterden, dichtte de volksmond pittige rijmpjes hierop. Schrijver citeert de klokkentaal te Erembodegem, Teralfene, Denderleeuw, Denderhoutem, Welle en Liedekerke.

48) ALGEMEEN.

JOMAR :

OP VIER WIELEN DOOR OOST-VLAANDEREN. DE DENDERROUTE.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e jaargang, nr. 1, januari-februari 1975, blz. 12-14. Drie illustraties. Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

Het vertrekpunt van deze route is de markt te Aalst. De autotocht loopt dan verder over Herdersem, Wieze, Moorsel, Baardegem, Meldert, Aalst, Erembodegem, Welle, Haaltert, Aaigem, Sint-Lievens-Esse, Sint-Antelinks, Aspelare, Ninove, Pollare, Nieuwenhove, Zandbergen, Grimminge, Waarbeke en Geraardsbergen. Voor elk van deze lokaliteiten geeft de schrijver de bijhorende historische of toeristische achtergrond.

49) ALGEMEEN.

OUDE VLAAMSE HOEVEN.

Bijlage in Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e jaargang, nr. 1, januari-februari 1975.

Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij : L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

Uit het Land van Aalst kunnen we aanstippen : het goed te Hericxvelde te Erpe, het goed van Herzele te Mater, het goed te Hessegem te Aalst, het goed ten Hoek te Oosterzele, het goed te Hoelbosch te Nieuwerkerken en het goed te Hoessen te Nieuwerkerken.

50) ALGEMEEN.

A. VAN SEVEREN :

LEO D'HULSTER (1784-1843) EEN VERGETEN DICHTER UIT DE HOLLANDSE TIJD. II.

De Roede van Tielt. 5e Jaargang, nr. 3 september 1974 blz. 2-27. Driemaandelijks Heemkundig tijdschrift. Uitgave van de Heemkundige Kring voor Tielt en de gemeenten van de vroegere Roede van Tielt. Redaktie : J. Billiet, Tielt. Drukkerij - Uitgeverij Erik Veys, 8880 Tielt.

Ter illustratie van zijn betoog over deze dichter geeft de auteur in een van zijn voetnota's de prijswinnaars van de wedstrijd voor dichtkunst te Tielt in 1850. Drie van de winnaars komen uit het Land van Aalst : eerste prijs, met gouden eremetaal voor Em. Merckaert uit Geraardsbergen; met de alleenspraak «Lodewijk of wraak en wanhoop»; tweede prijs met zilveren eremetaal voor H. Serleys uit Zottegem met «Het uur der doodstraf» en de eerste prijs met zilveren verguld eremetaal voor Jh. Van Impe uit Ninove met «Pieter een domme dienstbode».

51) ALGEMEEN.

FR. NACKAERTS :

OPENLUCHT KRUISEN IN VLAANDEREN.

Het Teken. Maandblad uitgegeven door de paters Passionisten. Wezembeek-Oppem. 1975. blz. 250-254. Twee illustraties.

Redaktie : Ernest Henau, Mechelsesteenweg 92, Wezembeek-Oppem. Drukkerij : I. Van Mechelen, Schoten

Het Land van Aalst komt voor met : het kruis aan een huisgevel en de Oudenaardestraat te Geraardsbergen; het kruis van de paters Jozefieten te Melle; de kruiskapel aan de Heksteelstraat te Michelbeke; het kruis langs de weg naar Aalst grens met Heldergem, te Nedehasselt; het gevelkruis aan de meubelwinkel De Coninck te Steenhuize-Wijnhuize; het kruis tussen de weiden niet ver van het station te Sint-Maria-Lierde; het kruis op de wijk Ruddershove te Velzeke; het kruis tegen de huisgevel in de Langestraat te Erwetegem en het kruis in een tuin langs de Wolvenstraat te Strijpen.

52) ALGEMEEN

L. DE MEUTER :

DE TELLING VAN HET JAAR 1794 IN HET KWARTIER VAN BRUSSEL. BESTONDEN ER TOEN KOLLEKTIEVE BEDRIJVEN ?

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11e jaargang, nr. 2, februari 1975, blz. 74-78. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. - Drukkerij Cailliau Oostende.

Het archief van de stad Brussel bewaart een lijvig dossier, in totaal acht liassen, bevattend de tellingen van 1794 van personen, landerijen, veestapel en zo meer. Tot dat kwartier van Brussel behoorden eveneens de gemeenten Baardegem, Meldert en Meerbeek uit het Land van Aalst.

53) ALGEMEEN

F. MICHEM :

DE PASTOORS UIT DE STREEK VAN SCHELDEVELD. (II)

Berichten van de Heemkring Scheldeveld. Driemaandelijks tijdschrift voor lokale geschiedenis van de streek tussen Leie en Schelde. Jaargang VI. nr. 3-4, september-december 1974. Sekretaris : J. Van Twembeke, C. Buysselaan 24, De Pinte.

We noteren P. Arent Carijn, was kapelaan te Aalst en van 1564-1675 pastoor te Ruiselede; P. Adriaan Bernard van Lierde, geboren te Geraardsbergen in 1691, werd onderpastoor te Zomergem en pastoor te Deurle; P. Joannes Ghijselincx geboren te Lier 1649, onderpastoor te Melle.

54) ALGEMEEN

MEVR. DE STAERCKE-BOCKSTAEL :

VOLKSGEBRUIKEN EN VOLKSVERHALEN UIT HET BRAKELSE.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius - Brakel. Jaargang 5, nr. 1, januari 1975, blz. 3-6. Gestencilleerde uitgave. Sekretariaat : Dr. De Dryverestraat 26, 9660 Brakel

Met het opnemen van de sagen en volksverhalen in Brakel en omgeving, heeft Triverius een gelukkig initiatief genomen, dat door de heem- en volkskundige met interesse zal gevolgd worden. De streek van Brakel is rijk aan oude sagen, maar hierover is weinig in het licht gekomen. Het wordt de hoogste tijd dat ze in drukvorm worden vastgelegd, want het geslacht dat ze nog kent en bij gelegenheid nog vertelt, is aan het uitsterven. Deze bijdrage is het vervolg van nr. 4, voorgaande jaargang. Komen ditmaal aan de beurt : Sint-Maria-Oudenhove, Nederbrakel en Zegelsem. We hopen dat de auteur de reeks ononderbroken kan voortzetten.

55) ALGEMEEN

JULIAN van WAESBERGHE :

WAESBERGHE (van).

Le Parchemin. XXIIe série. n° 175. Janvier-février 1975. blz. 13-15. Bulletin bimestriel édité par l'Association Office Généalogique et Heraldique de Belgique. Redaktie : Harmignies, rue Martin Lindekens 37, 1150 Bruxelles.

De auteur citeert de lokaliteiten waar we van Waesberghe's ontmoeten, zo Geraardsbergen, Aalst, Gent, Hulst en Rotterdam. Graag hadden we echter wat meer te lezen gekregen over de van Waesberghe's te Geraardsbergen. Zo over de priorinnen van het hospitaal te Geraardsbergen : Lysbet van Waesberghe, overleden in 1413 en Lauwerencie van Waesberghe, overleden in 1413 Lees hierover «Onzer Liever Vrouwen Hospitaal van Geraardsbergen van zijne stichting af tot na de Fransche omwenteling» door Gustaaf De Vos. Geraardsbergen 1903. 590 bladzijden. Vanaf 1466 bleef Ghelein van Waesberghe vele jaren voorschepen en schepen van de stad. Zie de lijst der schepenen der stad in «Récherches historiques sur la ville de Grammont. Tome second. Gand 1870, door August De Portemont. Jan van Waesberghe, geboren te Sint-Maria-Lierde, buitenpoorter van Geraardsbergen, bezat op zijn geboorteplaats de heerlijkheid van Waesberghe. De volksmond spreekt daar nog over «de molen te Gaesberg» een vervorming van Waesberghe. Jan vocht in de Gentse gelederen tegen hertog Filip de Goede en voerde in 1453 het bevel over de bezetters van het kasteel te Schendelbeke. Zijn korps werd in de pan gehakt en Jan zelve werd opgehangen aan de ophaalbrug van het kasteel. Lees meer details in «De Slag bij Gavere 23 juli 1453» door Valère Gaublomme, in het Land van Aalst, 1953, nr. 4, blz. 168-179.

56) ALGEMEEN.

JOHAN DE PUNT :

DE FAMILIE DE PUNT TE ERPE EN TE MERE.

Mededelingen van de Heemkundige Kring van Mere. Jaargang XV. nr. 1, januari 1975 blz. 3-9. Redaktie : Alb. D'Hoker, Kleine Steenstraat 9, 9420 Mere.

De stamouders van dit geslacht zijn afkomstig van Aalst Van daaruit hebben de nakomelingen zich verspreid. Ze komen nog voor te Erpe en te Mere.

Steller begint zijn familiebeschrijving met De Puncht Joannes, geboren ca. 1616 te Aalst en aldaar overleden op 2 juni 1641 en eindigt met De Punt Willy, geboren op 23 december 1929.

57) ALGEMEEN

LIJST DER GEKLASSEERDE MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN OP 31 DECEMBER 1974.

Driemaandelijks tijdschrift van het Gemeentekrediet van België. Bijvoegsel bij het nr. 111, januari 1975. 62 blz. Uitgave van het Gemeentekrediet van België, Pachecolaan 44, 1000 Brussel.

Een publikatie die de vrienden van onze monumenten en landschappen nauw aan het hart zal liggen. Het geklasseerde is gerangschikt per provincie, draagt naast de naam der gemeente de naam van het geklasseerde en de datum van het Koninklijk Besluit. Het Land van Aalst bezit geklasseerde monumenten en landschappen op de volgende gemeenten : Aalst, Appelterre-Eichem, Baaigem, Baardegem, Bavegem, Borsbeke, Bottelare, Brakel (Nederbrakel, Opbrakel), Deftinge, Denderhoutem, Denderleeuw, Erondegem, Etikhove, Everbeek, Gavere, Geraardsbergen, Gijzenzele, Grimminge, Haaltert, Hemelveerdegem, Herdersem, Herzele, Hofstade, Impe, Idergem, Kluisbergen, Landskouter, Lede, Lieferinge, Massemen, Meerbeke, Meldert, Melsen, Mere, Merelbeke, Moorsel, Moortsele, Munkzwalm, (Rozebeke, St.-M.-Latem, Beerlegem, St.-Denijs-Boekel, Roborst, Meilegem), Nederzwalm-Hermelgem, Nieuwenhove, Nieuwerkerken, Ninove, Nukerke, Okegem. Oombergen, Oordegem, Oosterzele, Parike, Ronse, Schelderode, Scheldewindeke, Semmerzake. St.-Antelinks, St.-Lievens-Houtem, St.-M.-Horebeke, St.-M.-Oudenhove. St.-Martens-Lierde, Smeerebbe-Vloerzegem, Vurste, Westrem, Wichelen, Wieze, Zandbergen en Zottegem. Een flink stuk dokumentatie, want het vermeldt al het geklasseerde van het volledig Belgisch grondgebied.

58) ALGEMEEN

JULES DESMECHT - AUGUST ROEYKENS :

DE KAATSSPORT TE TOLLEMBEEK.

Het Oude Land van Edingen en omliggende. Driemaandelijks tijdschrift van de Gewestelijke Kring voor Oudheid. Geschiedenis en Heemkunde van Zuid-Pajottenland. Jaargang II nr. 4, december 1974. blz. 289-292. Twee illustraties. Redaktiesekretaris Pater August Roeykens, Kapucijnenstraat 5, 1390 Edingen. Drukkerij-Uitgeverij Erik Veys, 8880 Tielt.

De auteurs beginnen een reeks bijdragen gewijd aan de geschiedenis van de kaatssport te Tollembeek. In de eerste aflevering beschrijven ze het tijdperk van het puur amateurisme en de beginperiode van «De Lustige Balspelers». In 1860 behaalde Tollembeek de eerste prijs in de grote prijs der stad Geraardsbergen, een overwinning die te Tollembeek ook op kerkelijke wijze werd gevierd. Tussen de jaren 1888 en 1896 kende Tollembeek zijn glorietijd van overwinningen, het dorp haalde de eerste prijs weg te Geraardsbergen, Aalst, Brussel, en Nederbrakel. Sportbladzijden die de kaatsspelers uit de Denderstreek stellig zullen waarderen.

59) ALGEMEEN

PAUL de SAINT-HILAIRE :

RAADSELACHTIG BELGIE.

Nederlandse tekst van Van Heers en Strauwen. 134 blz. 59 illustraties. Nieuwe Gidsen I. Uitgeverij Rossel, Leuvenseplein 9, 1000 Brussel; Rue d'Anjou, 75008 Paris. Prijs : 162 fr.

Een gids bedoeld ten gebruike van de autobestuurder, die in eigen land één of tweedaagse uitstappen wil maken Maar dit boek is geen gids voor de toe-

rist zonder meer, want nergens in het werk is er spoor noch sprake van hotels, restaurants of garage's voor auto's.
Het werk viseert duidelijk een hoger niveau van toerisme. De auteur heeft elk van zijn uitgetekende uitstapkaartjes laten voorafgaan door een hoofdstuk dokumentatie met een specifiek onderwerp : alchimistisch België, fantastisch België, het België der megalieten en brunehaultwegen, het België der Tempelieren en der ridders, het België van de verborgen schatten, ondergronds België, en het geheime België. Slechts twee lokaliteiten uit het Land van Aalst vinden we er terug namelijk Edelare en Grotenberge. Binnen afzienbare tijd verschijnt van dezelfde auteur een tweede gids : «Raadselachtig Vlaanderen» waar we heel wat meer plaatsnamen uit ons gewest zullen ontmoeten.

60) ALGEMEEN

ETIENNE D'HONDT :

ARMAND HEINS. KUNSTENAAR EN ESTEET. (1856-1938).

Kultureel Jarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. 1973. Eerste band. Zevenentwintigste jaar. 1974. blz. 217-232. Met 24 buitentekstplaten. Drukkerij Erasmus, Ledeberg-Gent.

Armand Heins werd geboren te Gent op 2 augustus 1856 en overleed te Gent op 25 december 1938. Op dokumenten van Ir. Marcel Heins schreef de auteur deze bondige biografische sutdie, waarin hij Armand Heins voorstelt als illustrator, als etser, als lithograaf en als historicus en oudheidkundige. Uit de 24 reprodukties van gezichten die de kunstenaar etste op Oostvlaamse gemeenten excerperen we de gemeenten uit het Land van Aalst : Aspelare Okegem, Geraardsbergen, Ninove, Sint-Martens-Lierde (het neerhof der afgeschafte kartuize dat een vijftigtal jaren afgebroken werd), Idegem, Moorsel, Eichem, Aalst, Hermelgem, Landskouter en Balegem.

61) ALGEMEEN

HET PAND VAN DE GESCHOEIDE KARMELIETEN TE GENT EN DE REANIMATIE VAN DE WIJK HET PATERSHOL

Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen. 1973. Tweede band. Zevenentwintigste jaar. 1974. 160 blz. 53 buitentekstplaten. Drie losse plans. Drukkerij Erasmus Ledeberg - Gent.

Verschillende auteurs hebben een bijdrage geleverd tot het opbouwen van deze geschiedenis : De Geschoeide Karmelieten te Gent (1272-1796). Historische studie, door Dr. Johan Decavele; het klooster van de Geschoeide Karmelieten te Gent. Monumentenbeschrijving, door Dr. Elisabeth Dhanens; De Restauratie van het Klooster der Geschoeide Karmelieten te Gent, door architekt Adrien Bressers; Philip Delva, Michel Hoste en Paul Speeckaert; De Reanimatie van de Gentse Stadswijk het Patershol, door architekt Jean Zerck. In de historische studie onderlijnen we voor wat het Land van Aalst betreft: omstreeks 1470 verwierf het karmelietenklooster een relikwie van het Heilig Kruis, afkomstig van de Sint-Adriaansabdij te Geraardsbergen; het klooster bezat weide- en landbouwgronden en bossen in Massemen en Oordegem. Het klooster, afgeschaft door de Franse revolutie in 1796 kon na het Concordaat of Hollands Bewind niet heropend worden. De uitgedreven paters namen in andere kloosters hun intrek of gingen parochies bedienen, zoals Bonaventura Verschueren te Aalst, Lieven Geerts te Vurste en Balthasar Verleyen te Geraardsbergen.

63) ALGEMEEN

FILIP LEMMENS :

REPERTORIUM VAN DE XIX° EEUWSE BIDPRENTJESPORTRETTEN. XXXVII.

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11° Jaargang, nr. 1, januari 1975. blz. 31-34. Twee illustraties. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij Cailliau, Oostende.

Voor het Land van Aalst noteren we : Timmerman Adrianus Franciscus, geboren te Aalst 13-3-1825 en overleden te Buggenhout 25-1-1890, was 19 jaar lang direkteur der zusters H. Vincentius à Paulo 'te Buggenhout; Timmerman Auguste, geboren te Sint-Lievens-Esse en op 35-jarige leeftijd overleden te Brussel op 3-11-1876; Torrekens Albinus, geboren te Aaigem op 14-9-1807 en aldaar overleden op 2-4-1880, oud-gemeentesekretaris, weduwnaar van Barbara Beeckman en echtgenoot van Marie-Theresia D'Haeseleer; Truye Maria Carolina, geboren Nederzwalm 8-4-1818 en overleden in Dikkelvenne 27-11-1892, weduwe van Ludovicus Antonius Fruyt; Uyttenhove Petrus, geboren Denderhoutem 11-11-1821 en overleden Hamme St.-Anna 20-7-1876; was onder meer onderpastoor te Oosterzele 27-6-1846; Van Achter Franciscus, geboren Geraardsbergen 28-9-1813 en aldaar overleden 21-2-1886, was onder meer onderpastoor te Erwetegem en in 1860 pastoor te Munkzwalm; gedekoreerd om zijn zelfopoffering in 1846; Van Achter Jean Ghislain, geboren te Geraardsbergen 25-2-1825 en aldaar overleden 29-5-1886, was ook koadjutor te Baaigem en pastoor te Gijzegem 22-2-1866; Van Acker Charles Louis, geboren te Gent 1-7-1802 en aldaar overleden 31-7-1869, onderpastoor te Hofstade bij Aalst 5-12-1825.

id. id. nr. 2, februari 1975. Twee illustraties

Van Assche Jan Baptist, geboren te Gavere (en niet Gaver !!!) en overleden te Gent op op 82 j. ouderdom 25-9-1874. weduwnaar van Coleta Gijs; Van Belle Joannes Baptista, geboren te Viane 31-5-1796 en overleden 29-12-1889, was leraar aan het Sinte-Catharinakollege te Geraardsbergen, leraar in Wijsbegeerte aan het Seminarie te Gent, stichter en direkteur van het klooster te Viane 25-4-1856, ere-kanunnik van Sint-Baafs te Gent; Van Bever Germaan, geboren Aaigem 30-12-1826 en aldaar overleden 13-12-1898, burgemeester; Van Bever Joanna Theresia, geboren Aaigem 24-5-1823 en aldaar overleden 15-4-1895, weduwe van Frederik Dhondt.

63) AALST

JOS GHYSENS - JACQUES DE VOS :

AALST ZOMER 1940.

107 blz. groot formaat 86 illustraties. 1975. Drukkerij-Uitgeverij Erik Veys, 8880 Tielt. - Prijs : 450 fr.

Van de auteur Jos Ghysens verscheen in 1973 het boek : «Aalst 1940-1945. Een stad onder Duitse Bezetting». Naar de auteur zelf toegeeft was deze uitgave te zeer gebonden aan het bepaald aantal pagina's. Ten gevolge hiervan ontstond de behoefte aanvullende publikaties te leveren. Wat hij thans samen met Jacques De Vos hier doet. Het nieuwe werk van Jos Ghysens is dan de eerste aflevering van de aanvullende publikaties, waarin nooit gepubliceerde gegevens en foto's zijn opgenomen. Al wat te Aalst in de eerste meidagen is voorgevallen heeft hij nauwkeurig opgetekend. Zakelijk en historiegetrouw spreekt hij over de 10 mei dag van de Duitse inval, over het bombardement van de stad, de vlucht der inwoners, de angst en de obcessie voor parachutisten en vijfde kolonne, de vlucht van de weerbare mannen naar Frankrijk, de Britse achterhoedegevechten van 18 mei, Duitse artillerievuur op de stad, de plunderingen in de stad door burgers en militairen, de bezetting der stad door de Duitsers op 19 mei, de doortocht van Koning Leopold III naar gevangen-

schap te Laken op 30 mei, de bevoorrading der stad, de krijgsgevangenen, de slachtoffers van Aalst, het Rode-Kruis, de vrijwillige arbeiders naar Duitsland, en de arbeidsdienst. Dit alles wordt de Aalstenaar, die de donkere meidagen 1940 beleefde, visueel nog intenser herinnerd door de aangrijpende foto's. Voor hen die de helse dagen doorleefd hebben, blijft de herinnering vervuld met pijn en afkeer. Voor onze jongere generatie spreekt het boek een waarschuwing uit. Het is tevens een uitdrukking van gehechtheid aan eigen land en volk. Wij zijn en de auteurs en de drukker-uitgever oprecht dankbaar voor dit mooi uitgegeven en duidelijk sprekend boek.

64) AALST

E. HOUTMAN :

DOM HIERONYMUS HAENEN MONIK VAN AFFLIGEM (1752-1809) EN ZIJN FAMILIE.

Vlaamse stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. *11e Jaargang, nr. 1, januari 1975 ? blz. 41-45. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij : Cailliau, Oostende.*

Henricus Haenen op 13 oktober 1752 te Velm geboren, trad op 20 oktober 1771 in de Benediktijnerabdij van Affligem en nam de kloosternaam Hieronymus aan. Hij werd priester gewijd op 20 september 1777. Bij de intocht van de Franse sansculotten vluchtte hij in 1794 naar Utrecht, maar keerde na een jaar afwezigheid terug naar de abdij. In 1796 werd hij met al zijn medebroeders uit het klooster gezet. Eerst vestigden ze zich in het kasteel Overhamme te Aalst. In 1798 viel de kloostergemeenschap uiteen. Henricus Haenen vond een onderkomen te Aalst, in het huis «Den Rooye Hoet» op de hoek van de Molen- en Kapellestraat. In 1797 legde hij, samen met de deken van Aalst, de eed van trouw af aan de Fransche Republiek. In 1801 zwoer hij die eed af. Hij overleed te Aalst op 26 juli 1809. Enkele genealogische gegevens over de familie Haenen gaan deze biografie vooraf.

65) AALST

T.J. GERITS :

EEN BEZOEK AAN HET BEIAARD- EN KLOKKENMUSEUM TE ASTEN (NEDERLAND).

Ons Heem. Tweenmaandelijks tijdschrift van het Verbond voor Heemkunde. Jaargang 29. nr. 1, Louwmaand 1975. blz. 5-7.

Asten, een dorp in Noord-Brabant, gelegen aan de rand van de Peelvlak bij de verkeersweg van Eindhoven naar Venlo, bezit in het plaatselijk stadhuis een belangrijke beiaard- en klokkenmuseum, dat in Vlaanderen al te onvoldoende gekend is. Weten onze Aalstenaars dat dit museum drie klokken uit de beiaard van Aalst bewaart ? Twee ervan zijn gegoten door de Brugse gieter Joris du Mery in 1750 en 1753. De derde is gegoten te Leuven in 1879 door A.L.J. Van Aerschodt en zonen, opvolgers van A.L. Vandengheyn.

66) BALEGEM

B.D.K. - TOEKOMST VOOR WINDMOLEN TE BALEGEM.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen, nr. 1, januari-februari 1975. blz. 19-20. Twee illustraties. Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij : L. Vanmelle. Mariakerke-Gent.

De molen, ook Vissersmolen genoemd naar de eigenaars De Visschere, was in 1960 nog in gebruik. Enkele maanden geleden probeerde de eigenaar de molen te verkopen aan de gemeente Balegem. De restauratie echter houdt de gemeente van de koop af. De Provincie Oost-Vlaanderen gaat zich nu met de molen inlaten.

67) GENTBRUGGE

GERARD WAEYTENS - WALTER PATOOR - GERARD VAN DAMME.

GESCHIEDENIS VAN GENTBRUGGE (9).

Heemkundig Genootschap Land van Rode. Driemaandelijks tijdschrift, maart 1975. Gestencilleerd, zonder bladzijdenummering. Verantwoordelijke uitgever : G. Waeytens, Jef Vandermeulenstraat 42, 9001 Gentbrugge.

De negende aflevering is praktisch totaal gewijd aan Gentbrugge onder de heren van Rode. Ze hadden te Gentbrugge een vierschaar en een hof met een baljuw en zeven schepenen. Ze genoten het recht de meiers aan te stellen.

68) GENTBRUGGE

GERARD WAEYTENS :

HET LEVEN TE GENTBRUGGE. DE VLASSLIJTING OF VLASOOGST.

Heemkundig Genootschap Land van Rode. Driemaandelijks tijdschrift, maart 1975. Gestencilleerd, zonder bladzijdenummering. Verantwoordelijke uitgever : G. Waeytens, Jef Vandermeulenstraat 42, 9001 Gentbrugge.

In de kouters en het Boshout te Gentbrugge teelden de boeren tot in de jaren 1905 veel vlas. Steller beschrijft op pittige manier het slijten van het vlas en het binnenhalen ervan, mede ook de kermisstemming die op het hof heerste bij het binnenrijden van de laatste wagen vlas. Het vlas van Gentbrugge ging doorgaans dan de weg op naar Kortrijk, waar het verwerkt werd.

69) GERAARDSBERGEN

A. LOWYCK :

KANTHEILIGEN

Ons Heem. Tweemaandelijks tijdschrift van het Verbond voor Heemkunde. Jaargang 29. nr. 1, Louwmaand 1975. blz. 8.

Kantheiligen zijn heiligen door kantwerksters vereerd. De kantwerksters van Geraardsbergen vereerden Sint-Gregorius. De dag van hun feest heette Sint-Gregoreken

70) GIJZEGEM

N. KERCKHAERT :

RELIEK VAN EEN LANG VERLEDEN. HET HOF VAN GYZEGEM.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen, nr. 1. januari-februari 1975. blz. 15-18. Vijf illustraties. Tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij : L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

Naar schrijver vooropstelt gaat het hier over iets heel anders dan een gewone kasteelhoeve. Dat komt duidelijk naar voor door de inplanting van de gebouwen, de vorm van de vensters en deuren, de gevelstenen met jaartallen. Dit hof zou een langere geschiedenis hebben dan wel vermoed wordt. Achtereenvolgens weidt hij uit over de naam van het hof, over de versterkte hoeve, het strategisch punt tot het bewaken en beschermen van het veer over de Dender, over de eigenaars en over het vakmanschap dat in de wijze van bouwen tot uiting komt.

71) MASSEMEN

HERMAN MAES :

WANDELING DOOR ASTENE

Bijdragen tot de Geschiedenis der stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde, nr. 41 - 1974 blz. 47-68. Kunst- en Oudheidkundige Kring van Deinze. Drukkerij : De Muyter, Deinze.

Een goed uitgewerkte wandelroute, rijk aan historische gegevens, opgesteld door de Kulturele Kring van Astene. In de aantekeningen, verzorgd door Herman Maes, vinden we vermeld : Maria-Sylvia Hortensia Meerschaut, echtgenote van Pieter Lievin Matthys, die te Massemen overleed op 5 decembei 1877.

72) NEDERBRAKEL

FRANS VAN DE MERGEL :

FAMILIENAMEN TE NEDERBRAKEL IN HET JAAR 1794.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius-Brakel. Jaargang 5, nr. 1, januari 1975 blz. 7-8. Gestencilleerde uitgave. Sekretariaat: Dr. De Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

In dit vervolg van het laatste nummer van voorbije jaargang komen de familienamen voor in de «Sesden Wyck» dat is «ten bossche, het Langheveld, Veld ter buyten, de hooge zavel, den neeren savel, het Eeckoutersveldt en den Kerkmeersch» en in de «Sevensten Wyck» dat is «de cleyne wyndriesch, thofland, den Grooten Wyndriesch, den Langenbroeck, de Stockt, de Vyverdal».

73) NEDERBRAKEL

BROEDER ALBERT :

HISTORIEK VAN HET VRIJ ONDERWIJS TE BRAKEL.

De Zwalmbode. Tijdschrift van de Oud-Leerlingenbond Sint-Augustinus Brakel. 35e jaargang nr. 1, maart 1975, blz. 7-9. Vijf illustraties. Verschijnt driemaandelijks. Redaktieadres : Frans De Staercke, Kleistraat Brakel. Drukkerij Jozef De Ruyver, 9660 Brakel.

Een korte bijdrage over de naweeën van de oorlog 1914-1918 met enige korrekties en aanvullingen. De prijsuitdeling van 16 oogst 1919 vermeldt een hele reeks namen van leerlingen van toen.

74) OPBRAKEL

VICTOR MORRE :

DE STENEN MOLEN VAN VERREBEKE TE OPBRAKEL

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius-Brakel. Jaargang 5, nr. 1, januari 1975, blz. 8-12. Gestencilleerde uitgave. Sekretariaat: Dr. De Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

Historiek van de paar honderd jaar oude molen, waarschijnlijk gesticht door Jan Baptist Van Damme, zoon van Adriaan. Jan Baptist werd geboren te Opbrakel op 11-12-1746. Achtereenvolgens was de molen eigendom van Auchus Van Wielendaele, zoon van Jan Baptist, Benediktus De Bilde (1804), Ludovicus Vanden Abeele (1808), Josse Jean Maes (1811) Hyacinth Machot, rentenier te Gent; de molen werd verpacht vervolgens aan Livinus Gezels (1835), aan Francies Van den Haute (1840). In 1846 is de molen verkocht en gekocht door Amelie Baertsoen, weduwe van Pieter Anthoon Malfait uit Gent. Zij verhuurde de molen aan Charles Louis Vanden Bosch (1865). In 1870 komt de molen in het bezit van Charles Jonglez de Ligne-Capreaux, eigenaar te Rijsel. In 1890 verkochten zijn kinderen de molen aan Benjamin

Van Ceunenbroeck-Geens. In 1891 verkoopt deze de molen aan Vital Roman uit Opbrakel. De molen bleef aan de Roman's tot 1946. Remi Roman verkocht de molen aan André Donckerwolcke uit Opbrakel. In 1946 verdween de kap van de molen. Ondertussen verkocht Donckerwolcke aan Rafael De Moor, landmeter te Nederbrakel, die alles in het werk stelt om de molen te restaureren. Tot slot een klein vraagske : zou de molen niet hoger opgaan dan Van Damme ?

75) OPBRAKEL

VICTOR MORRE :

DE HOORNVEETELLING VAN 1772 TE OPBRAKEL.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius-Brakel. Jaargang 5, nr. 1, januari 1975, blz. 17-20. Gestencilleerde uitgave. Sekretariaat : Dr. De Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

De telling van de veestapel, toentertijd door de Raad van Vlaanderen uitgevaardigd, komt voor als een goede bron voor de kennis van onze landbouwstand in de 18e eeuw. De namen van de landbouwers en hun aantal dieren staan nauwkeurig aangetekend. De telling is per wijk ingedeeld.

76) OPBRAKEL

GREPEN UIT HET RIJKE VERLEDEN VAN OPBRAKEL :

Dagblad Het Volk. Gent, van zaterdag-zondag 8-9 maart 1975.

Overzichtelijke kijk op het verleden van Opbrakel, dat als Braglo in 866 vernoemd staat. In 1096 verhief de bisschop van Kamerijk het grootste deel van Braglo tot zelfstandige parochie Opbrakel. Het overige deel kreeg de naam Nederbrakel. We kennen de auteur van deze bijdrage niet, maar we vinden er veel in terug uit de pen van Sylvain De Lange, geboren te Opbrakel, die als historicus zich intens met dit onderwerp bezig houdt.

77) OPBRAKEL

MERKWAARDIGE HISTORISCHE VONDSTEN IN BRAKEL.

Dagblad Het Volk. Gent. vrijdag 21 februari 1975. Een illustratie.

In feite gaat het hier over vondtsten te Opbrakel, gedaan door Victor Morre landbouwer in de wijk Fransbeke, die zich heeft gespecialiseerd in het opzoeken van sileksen.

78) PARIKE

PROF. DR. JAN MOERMAN :

DE DEINSE PERS IN DE 19e EEUW.

Bijdragen tot de Geschiedenis der stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde, nr. 41. - 1974. Blz. 3-17. Kunst- en Oudheidkundige Kring Deinze. Drukkerij : De Muyter, Deinze.

De gebroeders Jozef, Hilaire en Oscar Grootaert waren in 1901 in Deinze de uitgevers van «De Vlaamsche Toekomst-Katholiek Nieuws- en Aankondigingsblad». Ze waren de zonen van Hector Camiel Grootaert, geboren te Parike op 24 februari 1844 en overleden te Deinze op 13 oktober 1899 en van Clementia Maria Eeman. Hector Camiel was koster te Deinze en hield vlak bij de kerk een ijzerwinkel open. Zijn broer Alfons Theofiel was gemeentesekretaris van Petegem-Deinze en koster der kerk aldaar. Zijn geboorteplaats staat hier niet aangegeven. Dat zal wel Parike zijn, zoals voor zijn broer Hector Camiel.

79) SCHELDERODE

BARON JEAN-FAYMOND de TERWAGNE - MARCEL PLISSART

HISTOIRE DE LA FAMILLE PLISSART 1356-1972. ADDENDA ET CORRIGENDA 1974.

Le Parchemin. Recueil Généaligique et Heraldique N° special, decembre 1973. Bulletin bimestriel edité par l'Association Office Généalogique et Heraldique de Belgique. blz. 121-151. Negen Illustraties. Redaction : Harmignies, rue Martin Lindekens 57, 1150 Bruxelles. Drukkerij : Livraria Cruz, Braga, Portugal. 1975.

80) SINT-LIEVENS-HOUTEM

FRANS DUQUET :

Met de uitgave van dit foto-album beleeft Sint-Lievens-Houtem in 1974 een derde presentatie van beelden uit zijn verleden. Een massa fotomateriaal is door de auteur bijeengebracht en met de bijhorende historische gegevens verwerkt tot een kijk- en lezenswaardig boek. Vele Houtemnaren vinden zich terug op de vele groepsfoto's van de school en verenigingsleven. Naast het louter historische kan men er heel wat vinden over familiekunde, zoals de stamboom van de familie Duquet, Meuleman en De Taeye. Weten onze Gezellevrienden dat op Sint-Lievens-Houtem heeft gewoond Romain Gezelle, broer van priester-dichter Guido Gezelle ? Hij was gehuwd met Phylomena De Smet, geboren te Sint-Lievens-Houtem op 22-2-1840.

81) SINT-MARIA-HOREBEKE

J. ART :

ZIJ DIE BLEVEN. DE PROTESTANTEN VAN SINT-MARIA-HOREBEKE. *Spiegel Historiael. Maandblad voor Geschiedenis en Archeologie. 10e Jaargang, nr. 2, februari 1975. blz. 106-113. Elf illustraties. Uitgave van Fibula-Van Dishoeck, Postbus 17. Bussum (Nederland) Drukkerij : Koch en Knuttel Gouda (Nederland).*

De protestantse gemeenschap te Sint-Maria-Horebeke is op zichzelf geen merkwaardig gegeven, indien daar niet bijkwam dat de protestanten daar wonen van generatie op generatie, sinds het midden van de zestiende eeuw. Waarom vestigden ze zich op Sint-Maria-Horebeke ? We mogen niet vergeten dat de streek tussen Oudenaarde, Ronse en Nederbrakel eertijds zeer dicht was bebost en quasi een vergeten gebied was, waar de Spaanse Inquisitie weinig of geen toegang had. Vandaar het vestigen van de geuzen te Sint-Maria-Horebeke, op vlucht voor de vervolging, na de inname van de stad Oudenaarde. Onder de meest vooraanstaande dezer vluchtelingen vernoemen we enkel Jacobus Blommaert, de «geuzenkapitein», een gezworene van de stad Oudenaarde. Rond 1700 telde de gemeenschap 29 families. In de 19e eeuw waren er tussen de 180 en 200 protestanten dat maakt 10 % van de gemeentelijke bevolking. Veel heeft deze groep geleden om zijn overtuiging, veel heeft het hoeven te doen tot het verkrijgen van een kerk en predikant. Met de erkenning van de vier godsdiensten, heeft de Belgische Grondwet bijdragen tot een Oostvlaming zal weten te waarderen, want onze streekgenoten kennen al te rustige en vreedzame parochie in de parochie. Een historiografie die de Zuid- weinig de geschiedenis van deze oude gemeenschap.

82) ZEGELSEM

HERMAN MAES :

AL LEZEND GENOTEERD.

Bijdragen tot de Geschiedenis der stad Deinze en van het Land aan Leie en Schelde, nr. 41, 1974. blz. 75-90. Kunst- en Oudheidkundige Kring Deinze. Drukkerij : De Muyter, Deinze.

Schrijver brengt een twintigtal korte bijdragen bijeen, die lopen over verschillende onderwerpen. In het nummer vijf heeft hij het over August D'Huygelaere, geboren Deinzenaar, die op 8 september 1824 te Torhout de tweede prijs behaalde met het gedicht : «Lof der Oprechting der Maetschappij van Dichtkunst». Toen was hij ontvanger te Zegelsem en voorzitter van de Maatschappij van Schone Kunsten te Oudenaarde.

GOTTEM a/Leie — VALERE GAUBLOMME

ALGEMEEN.

J. DAUWE :

DE LEUVENSE BOEKDRUKKERS VAN SASSEN ALIAS SASSENUS, in ARCA LOVANIENSIS 2.

Artes atque historiae reserans documenta. Jaarboek 1973, p. 235-273.

Leuven was in de laat-vijftiende eeuw één der meest belangrijke boekdrukcentra in de Nederlanden. De grote betekenis ervan was ongetwijfeld te danken aan de wetenschappelijke bedrijvigheid en uitstraling van de universiteit.

Na een lange en vruchtbare loopbaan die begonnen was te Aalst en voortgezet te Antwerpen maar vooral te Leuven zijn grootste bloei kende. had Dirk Martens zich in 1529 te Aalst in het Wilhelmietenklooster teruggetrokken. Hij liet zijn atelier en materiaal over aan zijn schoonzoon Servaas van Sassen, die gehuwd was met zijn dochter Barbara (†1527). Het oudste exemplaar van dit atelier is een uitgave van Angelus Andreas Resendius, *Epitome rerum gestarum in Andia* (1531). Te voren reeds had van Sassen twee boeken laten drukken bij Jan Grapheus vriend en stadsgenoot van Martens, en bij Michiel Hillen te Antwerpen. Hij verkocht deze werken in zijn boekhandel te Leuven. Van de 92 werken die Servaas van Sassen van 1531 tot 1556 drukte, valt de grote hoeveelheid klassieke en humanistische teksten op. Ook op dit vlak volgde hij het lichtend spoor van Dirk Martens. Servaas I van Sassen latiniseerde zijn naam in Zassenus en vanaf 1534 in Sassenus. Hij maakt aanvankelijk gebruik van het drukkersmerk van Martens. het anker; later sierde hij zijn boeken met een rechthoekig embleem, voorstellend een gebaarde man met lauwerkrans getooid, in de rechterhand een kreeft met een bordje met als opschrift *«si laxes, erepit»,* in de linkerhand een slang met daarnaast de tekst *«si stringas, erumpit».* Sassenus bewoonde het «Hemelrijck», huis gelegen in de huidige Brusselse straat. Hoogstwaarschijnlijk was het ook hier of deze omgeving dat Dirk Martens zijn atelier had gevestigd vanaf 1512. Servaas I van Sassen hertrouwde met Anna van Amersfoort, dochter van boekdrukker Gerhard, waardoor hij andermaal verwant werd met een belangrijk drukkersgeslacht. Een zuster huwde de Keulse drukker Frans Birckman de Oude, een andere zuster Jan Grapheus, een derde tenslotte Johann Siburgh, aartsdrukker van Cambridge. Bij de dood van haar man zette Anna van Amersfoort het atelier verder onder de benaming *«haeredes Servatii Sasseni».*

Nadien zouden succesievelijk drie kinderen de drukkerij van van Sassen leiden nml. Servaas II in 1562, Jan I in 1563 en Andries in 1578. Hun nakomelingen bestendigden het werk tot 1735. Onder de Leuvense notabelen van de 17de en 18de eeuw treft men meerdere van Sassens aan, niet allen uitgevers en drukkers maar ook dokters en universiteitsprofessoren.

Deze bijdrage van Jef Dauwe vervolledigt de studie over onze beroemde stadsgenoot Dirk Martens. Ze toont de belangrijke relatie aan tussen Martens en zijn schoonzoon Servaas van Sassen, erfgenaam van zijn patrimonium. Meer nog, het ganse geslacht van Sassen wordt onder de loupe genomen en uit tal van acurate genealogische als andere gegevens blijkt het onmiskenbaar belang van deze Leuvense drukkersfamilie.

De auteur, archivaris J. Dauwe was één der basismedewerkers aan de zeer geslaagde Dirk Martensherdenking 1473-1973. Geen wonder dus dat hij voortwerkte op een voor hem niet onbekend terrein.

Arca Lovaniensis is een zeer verzorgde publicatie met een vijftiental degelijke bijdragen o.a. ook van J. Crab, conservator van het Stedelijk Museum te Leuven, P. Maes, conservator van de C.O.O. van Leuven en M. Smeyers, assistent kunstgeschiedenis aan de universiteit te Leuven, alle drie eveneens medewerkers aan de Dirk martenstentoonstelling. De «Vrienden van het Stedelijk Museum», en vooral voorzitter R. Depret verdienen oprechte felicitaties met dit wetenschappelijk verantwoord jaarboek. Het Jaarboek 1973 van de Vrienden van het Stedelijk Museum-Leuven is uitgegeven en te verkrijgen op het museum : J. Crab, Savoyestraat 6, Leuven.

K. BAERT
Archivaris Aalst.

BAARDEGEM.

J. DAUWE en K. BAERT.

Korte historiek van de Sint-Margaretakerk en catalogus van haar mooiste kunstschatten, Baardegem 24 maart 1974.

Deze korte brochure (20 blz.) werd uitgegeven naar aanleiding van de aanstelling van de nieuwe pastoor Jos De Rouck. Om economische redenen werd ze gestencileerd hoewel voorzien van een aantal mooie illustraties. De titel geeft grotendeels de inhoud aan, waarvan vooral het tweede deel, de catalogus enkele nieuwe gegevens aanbrengt. De uitvoering van de tentoonstelling in de prachtige Sint-Margaretakerk alsmede het opstellen, van de brochure was het werk van beide auteurs.
Deze brochure is te bekomen bij E. H. De Rouck, pastorie, Baardegem.

GIJZEGEM.

K. BAERT en J. DAUWE,

DE SINT-MARTINUSKERK TE GIJZEGEM, 1774-1974.

Catalogus van de tentoonstelling ingericht onder de auspiciën van het Gemeentebestuur en van de kerkfabriek van St.-Martinus, ter gelegenheid van het tweede eeuwfeest van de kerk, in het Gemeentehuis van 31 mei tot 2 juni 1974.
Uitgegeven bij Drukkerij Jos De Winne, Migrostraat 24, 9328 Schoonaarde (48 blz. 12 illustraties).

Tweehonderd jaar geleden werd op initiatief van de toenmalige pastoor Vrebosch, een nieuwe kerk gebouwd te Gijzegem. Deze zware karwei werd in een korte tijdspanne tot een goed einde gebracht dankzij de grote inspanningen van meerdere bewoners. Naar aanleiding van de herdenking van deze gebeurtenis werden grote feesten op het getouw gezet, waarbij de tentoonstelling van de meest representatieve kunstwerken van de kerk centraal stond. In deze verzorgde brochure wordt allereerst een hernieuwde geschiedenis gemaakt van de parochie Gijzegem zelf, van de oude en nieuwe kerk. Samen met de bestaande publicaties werd gebruik gemaakt van nieuw bronnenmateriaal berustend op de pastorij en het Gentse Rijksarchief.
Naast de catalogus met een akurate beschrijving van de tentoonstellingsvoorwerpen, volgen een bijdrage van W. Maes over het Orgel en een artikel van Chr. Willems over Hayne van Ghyzeghem, één der allergrootste componisten van de Bourgondische periode.
Deze voortreffelijke publicatie kan bekomen worden bij E.H. Verwimp, pastorie, Gijzegem.

ALGEMEEN.

SIMONE BERGMANS.

BULLETIN 1971 - 1-4 p. 39 tot 54.

«HET DRIELUIK VAN 1534» in de Sint-Niklaaskerk te Veurne aan Jan Van Amstel toegeschreven.

In deze tweetalige studie wordt de naam van PIETER COECKE van Aalst herhaaldelijk vermeld, aangezien hij en Van Amstel de schilder Jan Martens (alias van Dornicke) hadden als gemeenschappelijke schoonvader.
De triptiek van 1534 verhaalt de gouden legende van de «Geschiedenis van het kruis». Op het linker luik biedt een voorstelling van de koningin van Saba stilistische kenmerken van Van Orley, Jan Martens en Pieter Coecke. Bij de grauwschilderingen stelt hij verband vast met de grisaille figuren van de «Triptiek van Lissabon», het enige werk dat door de archivalia op naam van Coecke wordt gesteld.

De auteur spreekt de mening uit dat heel wat werk dat nu met de naam van Coecke verbonden is, bij latere studie aan Van Amstel zou kunnen worden toegewezen. Het monogram A dat op sommige voorstellingen voorkomt kan evengoed een afkorting zijn van Amstel als van Aalst.
Tenslotte wordt de vergetelheid waarin Van Amstel al spoedig na zijn dood (ca. 1540) is verzonken — dit in tegenstelling met de bekend gebleven Coecke — op rekening geplaatst van louter menselijke omstandigheden.
Van Amstels vrouw, Adrienne van Dornicke, zou nog tweemaal hertrouwen. Coecke leidde een bewogen sentimenteel leven. Hij had kinderen uit zijn huwelijk met Anne van Dornicke, verwekte twee zoons als weduwenaar en in zijn tweede huwelijk schonk Mayken Verhulst hem nog drie kinderen : één ervan zou de vrouw worden van de grote Breughel.
Onze mening na het lezen van onze studie : Het aandeel van Pieter Coecke van Aalst in de schilderkunst blijft voorlopig niet te bepalen.

F. COURTEAUX.

De Gouwdag van «Het Land van Aalst» op 8 juni 1975 te Denderleeuw

Zoals reeds meegedeeld in voorgaand nummer gaat de gouwdag van «Het Land van Aalst» door te Denderleeuw.

Het programma is samengesteld als volgt :

Te 9.30 uur : Gelegenheid tot Mishoren in Sint-Amandskerk.

Te 10.30 uur : Akademische zitting op het gemeentehuis, waar hulde wordt gebracht aan de volkskundige Alfons de Cock en aan bestuurslid Marcel Cornelis.

Te 12 uur : Onthulling van twee gedenkplaten.

Te 12.30 uur : Gelegenheid tot gezamenlijk middagmaal in het «Hof ter Leeuw». **Men gelieve onverwijld** - voor 2 juni - **de som van 290 fr. over te schrijven op postrekening nr. 000-0586911-61 van «Het Land van Aalst» Zottegem.**

Te 15 uur : Bezoek aan de kerk en daarna de tentoonstelling.

Deze gouwdag wordt besloten met een wandeling - of rit - naar de Ene Molen.

HET LAND VAN AALST

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Voorzitter : F. Courteaux, Acaciastraat 7, 9300 Aalst - Tel. (053) 21.80.96
Beheerder : G. van Bockstaele, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem
Tel. (091) 60.19.04

Redaktiesekretaris :
E.H. J. de Brouwer, past., 9340 St.-Gillis-Denderm. - Tel. (052) 21.48.27

Ruil- en Recensiedienst :
E.H. V. Gaublomme, pastoor, 9803 Gottem - Tel. (051) 63.30.80

Bestuursleden : K. Baert, B. Boel, S. De Lange, L. De Rijck, C. Uyttersprot en A. Van Lul.

Prijs voor het jaarabonnement :
Voor leden 250 fr., steunende leden 350 fr. en voor ereleden 500 fr., te storten op postrekening nr. 000-0586911-61 «Het Land van Aalst», Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

Bestellingen van jaargangen en losse nummers bij de heer Luc de Rijck, D. de Wolfstraat 18, 9300 Aalst (Tel. 053 - 21.67.63), na voorafbetaling op voornoemde postrekening, van 60 fr. per enkel nummer, 120 fr. per dubbel nummer en 300 fr. voor een volledige jaargang.

INHOUD VAN NUMMER 3 — 1975

C. Uyttersprot — Drie Aalsterse tijdschriften (vervolg) 78
V. Gaublomme — Onze Bibliografie 120
K. Baert — Bijdrage bespreking 136
F. Courteaux — Boekbesprekingen 137
Belangrijke mededeling van de redaktie 140

Verantw. uitgever : J. De Brouwer - 9340 Sint-Gillis-Dendermonde
Drukkerij : «Het Reklaamblad», Nieuwstraat 19, Lede - tel. (053) 21.37.87 - 70.01.71